

ΙΟΝΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΣΧΟΛΗ ΙΣΤΟΡΙΑΣ & ΜΕΤΑΦΡΑΣΗΣ-ΔΙΕΡΜΗΝΕΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ, ΜΕΤΑΦΡΑΣΗΣ & ΔΙΕΡΜΗΝΕΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΜΕ ΘΕΜΑ:

Μετάφραση και Σχολιασμός από το βιβλίο “Globalization, Political Violence and translation” του αποσπάσματος “Translators in War Zones: Ethics under Fire in Iraq”, της Moira Inghilleri

Μαρία Φιλοπούλου

Α.Μ.: Ξ2013087

Επιβλέπουσα Επιτροπή:

Καθηγητής: Παναγιώτης Ι. Κελάνδριας

Επίκουρος Καθηγητής: Σωτήριος Κεραμίδας

Μετάφραση και Σχολιασμός από το βιβλίο “Globalization, Political Violence and translation” του αποσπάσματος “Translators in War Zones: Ethics under Fire in Iraq”, της Moira Inghilleri

Περιεχόμενα

Εισαγωγή	5
Μετάφρασμα	5
Πρωτότυπο Κείμενο	19
Σχολιασμός	30
Ανάλυση του Κειμένου Πηγή	30
Μεταφραστική εντολή	31
Μεταφραστικά Προβλήματα	32
Επίλογος	37
Βιβλιογραφία	38

Εισαγωγή

Η μετατόπιση κειμένων (είτε γραπτών είτε προφορικών) μέσα στο χρόνο και στο χώρο, όπως επίσης και η γεωγραφική μετατόπιση των ανθρώπων, έχει ενθαρρύνει τους ερευνητές των σπουδών μετάφρασης και διερμηνείας να αναλογιστούν θέματα που σχετίζονται με τη μετάφραση και τη διερμηνεία υπό το πρίσμα της κοινωνιολογίας της γλώσσας, της κοινωνιογλωσσολογίας και της ιστοριογραφίας.

(Claudia V. Angelelli, 2014:1)

Όπως εξετάζεται και στο *The Sociological Turn in Translation and Interpreting Studies*, το οποίο επιμελήθηκε η Claudia V. Angelelli, η μετάφραση δε μπορεί στο σύγχρονο κόσμο να αντιμετωπίζεται ως μία απλή διαδικασία μεταφοράς νοήματος. Αποτελεί μία διαδικασία που συνδέεται άμεσα με τις κοινωνικές, πολιτισμικές και πολιτικές αλλαγές και είτε η ίδια η διαδικασία μπορεί να επηρεαστεί από τα γεγονότα που την περιβάλλουν, είτε η διαδικασία να επηρεάσει τα γεγονότα.

Αυτή τη σχέση υπό το πρίσμα μίας εμπόλεμης κατάστασης εξετάζει και το κείμενο που μεταφράστηκε στην παρούσα εργασία, το οποίο συντάχθηκε από την Moira Inghilleri και έχει τίτλο *Translators in War Zones: Ethics under Fire in Iraq*. Το άρθρο αποτελεί μέρος του βιβλίου *Globalization, Political Violence and Translation*, μία συλλογή άρθρων πολλών θεωρητικών της μετάφρασης και όχι μόνο, σχετικά με τα ζητήματα δεοντολογίας στη μετάφραση, περιστατικά βίας και τρομοκρατίας στα οποία ήταν παρόντες μεταφραστές, καθώς και με το ρόλο των μεταφραστών σε καταστάσεις πολέμου. Η συλλογή αυτή έχει επιμεληθεί από τους Esperanza Bielsa και Christopher W. Hughes.

Μετάφρασμα

Οι μεταφραστές σε εμπόλεμες ζώνες: Ζητήματα δεοντολογίας στον πόλεμο του Ιράκ

Οι μεταφραστές διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στη διαπραγμάτευση νοήματος μεταξύ διαλογικών εταίρων κατά τη διάρκεια κοινωνικών και πολιτικών διαδικασιών, αν και οι κοινωνικές και διαδραστικές τους ικανότητες, εξαρτώνται σχεδόν πάντα από ισχυρότερους παίκτες. Το γεγονός ότι παρέχονται ή στερούνται επικοινωνιακά δικαιώματα από τους μεταφραστές σε κοινωνικές ή θεσμικές περιστάσεις, παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον και ίσως καταδεικνύει την αντίφαση στην εκτίμηση που έχουν από άλλους, οι οποίοι τους εμπιστεύονται αλλά ταυτοχρόνως τους υποψιάζονται. Ιστορικά, οι μεταφραστές έχουν θεωρηθεί "άσωτοι υιοί" ή γηγενείς που έχουν επιστρέψει στον τόπο τους, κερδίζοντας έτσι την εμπιστοσύνη ή την καχυποψία των υπόλοιπων συμμετεχόντων κατά τη διάρκεια συνδιαλέξεων με διερμηνεία, καθώς και

της ευρύτερης κοινωνίας. Μπορούν επίσης να περιβληθούν με εξουσία, κερδίζοντας κύρος από την κατανόηση της γλώσσας και του και των δύο πλευρών, παραμένοντας ωστόσο ευάλωτοι (Cronin 2006: 76-82). Όποια και αν είναι η κατάστασή τους σε οποιοδήποτε συγκεκριμένο πλαίσιο, σε καταστάσεις όπου προκύπτουν αντικρουόμενα συμφέροντα ή σε καταστάσεις όπου η ορθή άσκηση των ανθρωπίνων ή νόμιμων δικαιωμάτων αμφισβητείται, η ηθική και πολιτική κρίση των μεταφραστών καθίστανται τόσο απαραίτητες για το έργο τους όσο και η πολιτισμική και γλωσσική τους ικανότητα.

Τα ζητήματα δεοντολογίας αποτελούσαν πάντα ένα σημαντικό πρόβλημα για τους επαγγελματίες μεταφραστές καθώς και για το πεδίο των μεταφραστικών σπουδών, αν και παραδοσιακά η εστίαση σε ζητήματα δεοντολογίας αφορούσε ζητήματα πιστότητας σε σχέση με ένα προφορικό ή γραπτό κείμενο αφετηρίας. Πιο πρόσφατα, υπήρξε μεγαλύτερη αναγνώριση της ανάγκης να συζητηθούν ζητήματα δεοντολογίας στη μετάφραση, από μία οπτική που δεν περιορίζεται μόνο στην εκπροσώπηση του άλλου. Έχει γίνει μια προσπάθεια για την επαναφορά στην ηθική δεοντολογία, δηλαδή την αντιμετώπιση των ζητημάτων ηθικής ως σύνολο αντικειμενικών κανόνων ή καθηκόντων που καθορίζουν την ηθική συμπεριφορά ανεξάρτητα από τις συνέπειές τους, μέσω της θέσπισης συγκεκριμένων κατευθυντήριων γραμμών ή κωδίκων από επαγγελματικές ενώσεις που θα υποστηρίζουν την «αλτρουιστική ετερότητα» υπό το πρίσμα των κοινωνικών, πολιτιστικών και θεσμικών απαιτήσεων και περιορισμών που τη διέπουν (Pym 2001: 134). Η Tymockzo υπογράμμισε την ανάγκη να τοποθετηθεί οποιαδήποτε κωδικοποιημένη ηθική μετάφρασης μέσα σε ένα πλαίσιο αυτο-ανακλαστικότητας αλλά και αναγνώριση των κύκλων ομάδων και ευθύνης με τους οποίους συνδέονται οι μεταφραστές, συμπεριλαμβανομένων των σύγχρονων απόψεων περί ηθικής δράσης σε μια εποχή παγκοσμιοποίησης (2007: 316- 17). Η Baker (2006) προτείνει μία προσέγγιση, η οποία ενθαρρύνει τους μεταφραστές να συνειδητοποιήσουν πλήρως το ρόλο τους στη διάδοση ή στην αντίσταση απόψεων που οδηγούν στη νομιμοποίηση νομικών ή ηθικών απόψεων ή βίαιων πράξεων σε καταστάσεις διαμάχης, οδηγώντας έτσι τους μεταφραστές στην υιοθέτηση μιας πιο ενεργούς ή ακτιβιστικής δράσης. Αυτό το κεφάλαιο εξετάζει την ηθική της μετάφρασης ξεκινώντας από τις πραγματικές κοινωνικές συνθήκες στις οποίες εργάζονται οι μεταφραστές και οι οποίες διαμορφώνουν δεοντολογικές πρακτικές σε οποιαδήποτε δεδομένη κατάσταση. Εστιάζει σε τρεις διαφορετικούς τύπους μεταφραστών που εργάζονται στις εμπόλεμες ζώνες του Ιράκ και του κόλπου του Γκουαντάναμο: επί συμβάσει διερμηνείς που έχουν προσληφθεί από το στρατό των ΗΠΑ μέσα στο Ιράκ, επί τόπου προσληφθέντες Ιρακινοί μεταφραστές/ρυθμιστές που εργάζονται για διεθνή ειδησεογραφικά πρακτορεία, καθώς και μεταφραστές του στρατού των ΗΠΑ. Εξετάζει τη φύση της εργασίας των μεταφραστών αυτών, υπό το πρίσμα των κοινωνικών και πολιτικών συνθηκών που τη διέπουν.

Οι κανόνες δεοντολογίας και ο ρόλος του μεταφραστή

Ο πολιτικός φιλόσοφος Giorgio Agamben θέτει ερωτήματα ηθικής ευθύνης, εκτός των δεσμών της γλώσσας, της πολιτικής ή της ταυτότητας, θέλοντας να επαναφέρει την

αυτονομία στην ηθική αντικειμενικότητα. Ο Agamben ισχυρίζεται ότι η ηθική εμπειρία πρέπει να αντιμετωπίζεται, ως ανθρώπινα όντα που δρουν εκτός των ορίων των θεμελιωδών πεποιθήσεων ή πρακτικών τους. Θεωρεί πως η ηθική εμπειρία προηγείται από οποιονδήποτε νόμο και τις κωδικοποιήσεις ή κρίσεις που περιέχει, οι οποίες αφορούν το καλό ή το κακό, το δίκαιο ή το άδικο:

Αυτό που πρέπει να αποτελεί το σημείο αφετηρίας για οποιονδήποτε διάλογο σχετικά με ζητήματα ηθικής, είναι ότι δεν υπάρχει καμία ουσία, κανένα ιστορικό ή πνευματικό ταξίδι, κανένα βιολογικό πεπρωμένο, το οποίο οι άνθρωποι πρέπει να θέσουν σε εφαρμογή ή να πραγματοποιήσουν. Αυτός είναι ο μόνος λόγος που μπορούν να υπάρχουν ζητήματα ηθικής, επειδή είναι σαφές πως αν οι άνθρωποι έπρεπε να είναι μία συγκεκριμένη ουσία, να ακολουθούν ένα συγκεκριμένο πεπρωμένο, τότε καμία ηθική εμπειρία δε θα ήταν δυνατή, θα υπήρχαν μονάχα καθήκοντα που πρέπει να ολοκληρωθούν (Agamben 1993: 42).

Πρόσφατη έρευνα στον τομέα της μετάφρασης έχει επικεντρωθεί σε μία παρόμοια αντίληψη της ηθικής, ωστόσο εξετάζεται στο φιλοσοφικό έργο του Emmanuel Levinas. Ο Levinas υποστηρίζει ότι η ίδια μας η ύπαρξη, το «δικαίωμα της ύπαρξης», προκαλείται από την πρότερη ύπαρξη του «άλλου», του οποίου η παρουσία μας θυμίζει αδιάκοπα την ηθική μας ευθύνη. Ο άλλος έχει μία ηθική διεκδίκηση προς τον εαυτό μας, διακόπτει και διαστρεβλώνει την υπεράσπιση του εαυτού μας. Παρ' όλο που η παρουσία του άλλου «προσώπου» μας προκαλεί να το καταστρέψουμε, να βιαιοπραγήσουμε, ώστε να διατηρήσουμε το δικό μας «πρόσωπο», ταυτοχρόνως δημιουργεί μία ηθική αξίωση, την οποία δεν είμαστε σε θέση να αρνηθούμε, ακόμη και σε συνθήκες πολέμου.

Οι ερμηνείες και οι εφαρμογές του Levinas σε σχέση με τη μετάφραση και τους μεταφραστές, αν και ποικίλουν (βλέπε Staten 2005, Eaglestone 2005, Larkosh 2004, Laygues 2004, Basalamah 2005, Inghilleri 2008), προσπαθούν όλες να αντιληφθούν τι συμβαίνει τη στιγμή που ερχόμαστε αντιμέτωποι με τον άλλο, είτε με τη μορφή λογοτεχνικού κειμένου, του συγγραφέα του, ενός μετανάστη, ενός συμπολίτη, είτε ενός ανακηρυγμένου εχθρού. Για κάποιους η αναγνώριση του Levinas της έμφυτης τάσης μας να αναζητούμε εξουσία και να κάνουμε τον άλλον να αντιληφθεί τους δικούς μας όρους, δημιουργεί μία νύξη ότι υπάρχει το ηθικό υπόβαθρο ώστε να προκληθεί καχυποψία ως προς την ιδέα της μετάφρασης (Eaglestone 2005). Άλλοι έχουν ερμηνεύσει το έργο του Levinas, ως μία ηθική και πολιτική υποχρέωση του τομέα της μετάφρασης, να δεχθεί και να καθοδηγήσει την ηθική του ευθύνη, μέσω της ανάπτυξης μίας περίπλοκης διαπολιτισμικής συνείδησης και ευρύτερου στοχασμού των πολιτισμικών προκαταλήψεων σχετικά με τη μετάφραση, οι οποίες βρίσκονται τόσο στη λανθασμένη εικόνα που έχει σχηματιστεί για τους μεταφραστές, όσο και στον ίδιο τον κλάδο (Larkosh 2004; Basalamah 2005). Έχει επίσης θεωρηθεί ότι ο Levinas φέρνει στο προσκήνιο την ηθική σχέση μεταξύ του μεταφραστή και του συγγραφέα/κειμένου σε ένα πιο διαπροσωπικό επίπεδο, δημιουργώντας ένα χώρο,

όπου η αμοιβαιότητα, η ισότητα και εν τέλει, η ανθρωπότητα, καθίστανται δυνατή (Laygues 2004).

Ενώ και ο Agamben και ο Levinas συνεισφέρουν στην κατανόηση των (προ)οντολογικών συνθηκών της ηθικής υποκειμενικότητας και μας επιτρέπουν να αναλογιστούμε τον ηθικό ρόλο του μεταφραστή υπό τους όρους της δυνατότητας ή της αναγκαιότητας, είναι απαραίτητη μία «ηθική της μετάφρασης», η οποία εξετάζει τις κοινωνικές και αλληλεπιδραστικές συνθήκες της ηθικής υποκειμενικότητας. Οι μεταφραστές, ιδιαίτερα εκείνοι που εργάζονται σε καταστάσεις διαμάχης, λειτουργούν υπό κοινωνικές/διαδραστικές συνθήκες, οι οποίες μπορούν να διαταράξουν ή να εμποδίσουν τα μέσα με τα οποία δημιουργείται ένας χώρος για έννοιες όπως διαπολιτισμική συνείδηση, ανθρωπιά ή ηθική υποχρέωση. Οι πολιτικές πραγματικότητες και οι στρατιωτικές στρατηγικές του «πολέμου κατά της τρομοκρατίας» καθώς και η κατάληψη του Ιράκ, έχουν στιγματιστεί από μία λανθασμένη αναγνώριση του άλλου, ο οποίος έχει τη μορφή μουσουλμάνων, κρατουμένων, Ιρακινών πολιτών, καθώς και των ίδιων των μεταφραστών. Σε αυτού του είδους τις συνθήκες απαιτείται μία ηθική της μετάφρασης, η οποία αντιστέκεται στην επιθυμία να παρακάμψει την παραβίαση του άλλου, είτε μέσω έκκλησης σε κώδικες που βασίζονται σε ανώτερα ιδανικά, είτε μέσω της αποφυγής της συνδιαλλαγής εντελώς. Απαιτούν μία ηθική βασισμένη στην ίδια τη φύση τη ηθικής συνδιαλλαγής – όπου «η σωστή επιλογή» δε μπορεί να είναι προκαθορισμένη, μπορεί μόνο να αποφασιστεί κατά περίπτωση.

Το έργο του μεταφραστή στις οριακές καταστάσεις

Σύμφωνα με τον Derrida, η ηθική υπευθυνότητα απαιτεί την άσκηση της κρίσης με τη μορφή πολιτικών αποφάσεων ή υπολογισμών, παρά το γεγονός ότι τέτοιες αποφάσεις εμπεριέχουν απαραίτητα τον κίνδυνο βίας προς τον εαυτό μας ή προς τον άλλο (Derrida 1978). Οι μεταφραστές που εργάζονται σε αποδιοργανωμένες κοινωνικά και πολιτικά καταστάσεις πολέμου, δεν διαθέτουν κανένα μέτρο προστασίας, καμία διαφυγή από τους προσωπικούς, επαγγελματικούς και σωματικούς κινδύνους που επηρεάζουν την ηθική τους κρίση. Αν και η ηθική θέση του μεταφραστή συνήθως υπάγεται στην επιρροή πιο ισχυρών παικτών – κοινωνικά και αλληλεπιδραστικά-, σε καταστάσεις όπως οι εμπόλεμες ζώνες, αυτή η επιρροή μπορεί να αποδυναμωθεί από τις κυρίαρχες κοινωνικές και πολιτικές συνθήκες.

Υπό αυτές τις συνθήκες οι θέσεις του μεταφραστή, μέσα στα πλαίσια ενός συγκεκριμένου κοινωνικού και θεσμικού πεδίου – η μη ανακλαστική τους σκοπιμότητα ή *habitus* σύμφωνα με τον Bourdieu – μπορεί τουλάχιστον στιγμιαία να μετατραπεί σε ανακλαστική συνείδηση (Inghilleri 2005, 2007, 2008). Τέτοιες στιγμές αποτελούν δείγματα για το παράδειγμα μίας «οριακής κατάστασης» του Karl Jaspers: έναν όρο που επινόησε με σκοπό να περιγράψει καταστάσεις κατά τις οποίες η ανθρώπινη συνείδηση έρχεται αντιμέτωπη με τα όρια των υπαρξιακών και νοητικών της συνηθειών και έτσι αναγκάζεται να αναλογιστεί και να δράσει σύμφωνα με τις πιο ακραίες υπαρξιακές της δυνατότητες. Οι οριακές καταστάσεις βιώνονται ως βαθύτατες «παραβιάσεις στην ανακλαστική διαδικασία, στις οποίες η ανθρώπινη συνείδηση

ελκύεται από ένα επίπεδο αυτογνωσίας που αντιτίθεται στις ήδη υπάρχουσες δομές και αντιλήψεις (Thornhill 2002: 24). Σε αντίθεση με την πιο υπαρξιακή αξίωση του Jaspers, η έννοια του *habitus* του Bourdieu δεν ασχολείται με καθαρά «πνευματικές» μορφές συνειδητού προβληματισμού και κριτικής. Σύμφωνα με την έννοια του *habitus* ως μη ανακλαστική σκοπιμότητα βασισμένη στην πρακτική, οποιαδήποτε μορφή κριτικής που πυροδοτείται από μια οριακή κατάσταση "παραμένει στραμμένη προς την πρακτική και όχι προς το πρόσωπο που την εκτελεί" (Bourdieu, 2000: 162). Ο κύριος προσανατολισμός αυτής της κριτικής είναι να επιτρέψει σε ένα άτομο να έρθει ξανά σε επαφή χωρίς προβλήματα με τους καθιερωμένους κανόνες της κοινωνικής τάξης. Παρά την φαινομενικά κομφορμιστική φύση του *habitus*, είναι πιθανό, σε μια οριακή κατάσταση, να υποστεί μια σημαντική και δυνητικά μόνιμη αλλαγή.

Η ιδέα ότι τα άτομα προσανατολίζονται προς μια «μη προβληματική» προσέγγιση σε μια οριακή κατάσταση εισάγεται από τον Agamben στο σχόλιό του σχετικά με τις ομοιότητες μεταξύ του παραδείγματος της «ακραίας» ή της «οριακής» κατάστασης και μιας «κατάστασης εξαίρεσης», (Agamben 2002: 48). Σε μια κατάσταση που αποτελεί εξαίρεση - ο Agamben παραθέτει ως παράδειγμα τον «πόλεμο κατά της τρομοκρατίας» - τα άτομα και οι πολίτες εγκαταλείπονται από ένα νόμο που δεν τους εξυπηρετεί πλέον και ταυτοχρόνως εκτίθενται στην δύναμη της πολιτικής. Καθιερώνεται «κατάσταση εξαίρεσης» όταν ένας νόμος αναστέλλεται επ' αόριστον, αν και δεν καταργείται, οδηγώντας σε ένα παράδοξο: να εγκαταλειφθούν οι πολίτες από το νόμο σημαίνει να υπαχθούν στη δύναμη του νόμου, ενώ ο νόμος ταυτόχρονα αποσύρεται από το υποκείμενό του. Ο νόμος είναι επομένως «σε ισχύ χωρίς σημασία» (Agamben 1998: 51). Σε μια οριακή κατάσταση - ο Agamben παραθέτει ως παράδειγμα τα ναζιστικά στρατόπεδα συγκέντρωσης - αν και υπάρχει ένα χάσμα από τις συνήθεις μορφές συνειδητότητας, όπου το ανθρώπινο μυαλό αντιμετωπίζει τους δικούς του περιορισμούς και επιτρέπει την είσοδο σε μια νέα σφαίρα αυτοσυνειδησίας, παραμένει ωστόσο «δυνατό να κρίνουμε και να αποφασίσουμε με βάση την κανονική κατάσταση». Όπως υποδεικνύει ο Agamben, μια από τις συνέπειες αυτής της «παράδοξης τάσης της οριακής κατάστασης να μετατρέπεται στο αντίθετό της» είναι ότι παύει να λειτουργεί ως διακριτικό κριτήριο (Agamben 2002: 49-50).

Οι μεταφραστές που λειτουργούν σε οριακές καταστάσεις έχουν βρεθεί υποχρεωμένοι να διαπραγματευτούν το ηθικό για τον εαυτό τους. Ήταν υποχρεωμένοι να καθορίσουν ή να επαναπροσδιορίσουν τους εαυτούς τους ενόψει περιστατικών βίας, βασανιστηρίων και ανθρώπινων δεινών. Τα ζητήματα δεοντολογίας υπό αυτές τις συνθήκες εκτείνονται πέρα από τα ζητήματα γλωσσικής ακρίβειας και ουδετερότητας που θεωρούνται κεντρικά για τους περισσότερους επαγγελματικούς κώδικες δεοντολογίας. Για τους στρατιωτικούς, τους δημοσιογράφους και τους κυβερνητικούς αξιωματούχους και τους μεταφραστές τους, η σημασία της ακρίβειας μπορεί να γίνει τόσο σημαντική όσο και σε ορισμένες περιπτώσεις λιγότερο σημαντική από την εμπιστοσύνη, την πίστη, την ακριβή συλλογή πληροφοριών, τις τοπικές γνώσεις, την ικανότητα να παρέχουν επαφές και να κανονίζουν συνεντεύξεις και την ικανότητα σωστής διερμηνεύσης της κατάστασης τη σωστή χρονική στιγμή (Goldfarb 2005, Dragovic-Drouet 2006, Palmer 2007, Palmer και Fontan 2007). Μέσα στις ζώνες των

συγκρούσεων, οποιαδήποτε από αυτές τις δραστηριότητες μπορεί να αποτελέσει παράγοντα επιρροής της ηθικής πρακτικής. Στο Ιράκ και στο Γκουαντάναμο, οι μεταφραστές έγιναν ιδιαίτερα ευάλωτοι στις απαιτήσεις τις δικές τους και των άλλων, καθώς και στον έλεγχο πολλών πτυχών του έργου τους.

Η κατοχή του Ιράκ: από την Πράσινη Ζώνη μέχρι το Αμπού Γκράμπ

Οι επί τόπου συνθήκες κατά την εισβολή και την επακόλουθη κατοχή του Ιράκ δημιούργησαν ένα συγκεκριμένο σύνολο αβεβαιότητας και προκλήσεων για τους μεταφραστές και τους συνομιλητές τους όσον αφορά το καθήκον τους. Σύμφωνα με καταγραφές δημοσιογράφων που ήταν αυτόπτες μάρτυρες, η οργάνωση της ανασυγκρότησης και της πολιτικής διοίκησης του Ιράκ μετά τον Σαντάμ, η αποτυχία παροχής επαρκών δημοσίων και ανθρωπιστικών υπηρεσιών και ασφάλειας των ιρακινών αμάχων, η εσφαλμένη αντίληψη σχετικά με τη σημασία του σεκταρισμού στην ιρακινή πολιτική ιστορία, ο αντίκτυπος της δικτατορίας στην ψυχολογία των ιρακινών πολιτών και οι εσφαλμένες αποφάσεις όσον αφορά τις στρατιωτικές στρατηγικές κατά τα βασικά στάδια της κατοχής, δημιούργησαν τις προϋποθέσεις για την ατμόσφαιρα διαταραχής και χάους αμέσως μετά την απομάκρυνση του καθεστώτος από τις στρατιωτικές δυνάμεις – ο αντίκτυπος της οποίας εξακολουθεί να γίνεται αισθητός (Allawi 2007, Ricks 2006, Chandrasekaran 2006, Goldfarb 2005, Packer 2003).

Υπό αυτές τις συνθήκες, αυξήθηκε ο διάλογος σχετικά με πολλά ζητήματα που σχετίζονται ειδικά με το ρόλο των μεταφραστών. Μεταξύ αυτών των ζητημάτων ήταν τα ερωτήματα και οι ανησυχίες σχετικά με τα μέσα πρόσληψης των μεταφραστών, τα επίπεδα απόδοσής τους, την παροχή ασφάλειας για τους επί τόπου προσληφθέντες μεταφραστές και την έλλειψη τήρησης της Σύμβασης της Γενεύης στις εντολές που δόθηκαν στους στρατιωτικούς μεταφραστές για τις τεχνικές ανάκρισης. Οι προσλήψεις και η εκπαίδευση των μεταφραστών έχουν αναφερθεί ως γεγονότα με σημαντικό ρόλο στην εξέλιξη των γεγονότων στο Αμπού Γκράμπ, και συγκεκριμένα στην απόφαση του αμερικανικού στρατού να αναθέσει τον ρόλο αυτό σε ιδιωτικές εταιρείες προκειμένου να αυξηθεί γρήγορα ο αριθμός στρατιωτικού και μη στρατιωτικού προσωπικού με γλωσσικές ικανότητες (Chatterjee και Thompson 2004, Chatterjee 2004, Marting 2004, Packer 2007). Όπως αναφέρει ο Budiansky (2005), ο υπεύθυνος του Κέντρου Ανάκρισης και Αναφορών στο Αμπού Γκράμπ δεν είχε καμία εμπειρία ανάκρισης και δεν υπήρχε στην ομάδα του κανένας ανακριτής ή διερμηνέας.

Η ζωή στην Σμαραγδένια Πόλη

Οι αναφορές των δημοσιογράφων που αναφέρθηκαν παραπάνω, αν και ποικίλλουν στις οπτικές τους για τον πόλεμο, περιγράφουν όλες μια πολύ γραφειοκρατική Προσωρινή Αρχή Συνασπισμού (CPA), η οποία ήταν σε μεγάλο βαθμό αποστασιοποιημένη από την κατάσταση στο Ιράκ και εφησυχασμένη σχετικά με την ανάγκη των ΗΠΑ να ενεργήσουν γρήγορα και αποτελεσματικά, ώστε να εκπληρώσουν τις υποσχέσεις τους για την διασφάλιση της ειρήνης και της σταθερότητας, για τη διατήρηση της ασφάλειας και την ανάπτυξη των θέσεων εργασίας που είχαν κάνει πολλούς Ιρακινούς να καλωσορίσουν αρχικά την εισβολή. Ο Rajiv Chandrasekaran, ένας δημοσιογράφος της Washington Post που έκανε ρεπορτάζ στη Σμαραγδένια Πόλη ή Πράσινη Ζώνη, το

όνομα που δόθηκε στη βαριά οχυρωμένη απομονωμένη περιοχή έκτασης επτά τετραγωνικών μιλίων που στέγαζε τη CPA – η μέχρι τότε οχυρωμένη πόλη του Σαντάμ στην κεντρική Βαγδάτη – κατέγραψε την κοντόφθαλμη στάση και την ανικανότητα της CPA όσον αφορά την πολιτιστική, πολιτική και οικονομική πραγματικότητα του Ιράκ μετά την εισβολή (Chandrasekaran 2006), μια εικόνα που αποδεικνύεται από έναν Ιρακινό μεταφραστή ο οποίος εργαζόταν εκεί κατά τη χρονική περίοδο αυτή:

Οι Αμερικανοί αντιλαμβάνονταν ελάχιστα τι βίωσαν οι απλοί Ιρακινοί πολίτες και φαινόταν να αγνοούν μια εύκολα διαθέσιμη πηγή γνώσης: τους Ιρακινούς εργαζόμενους που είχαν ζήσει εδώ και χρόνια στη Βαγδάτη και που πήγαιναν κάθε βράδυ στα σπίτια τους, στις γειτονιές τους. «Αυτοί οι άνθρωποι θεωρούσαν τους εαυτούς τους υπεράνω για να ακούσουν έναν μεταφραστή», είπε ο Firas. «Ίσως τους ενδιέφερε περισσότερο να μεταφέρουν στην Ουάσιγκτον αυτό που ήθελαν να ακούσουν αντί να τους πουν τι λένε οι Ιρακινοί.» (Packer 2007: 6)

Σε αντίθεση με τους στρατιωτικούς Αμερικανούς ομολόγους τους και σε αντίθεση με μερικούς από τους μεταφραστές/επόπτες που είχαν εργαστεί υπό την ηγεσία του Σαντάμ, οι οποίοι συχνά εμφανίζονταν στη δουλειά με ένα πιστόλι δεμένο στη μέση τους (Shadid 2003), οι Ιρακινοί μεταφραστές που εργάζονταν για τη CPA δούλευαν εκτός οποιουδήποτε φορέα που τους προσέφερε προστασία, είτε μέσω όπλων είτε μέσω της δόμησης της δεοντολογίας τους μέσω της ιεραρχίας της εξουσίας. Στο κοινωνικό και πολιτικό χάος που ακολούθησε την αρχική εισβολή, σύντομα έγιναν κοινωνικοί παρίες - μια ομάδα απόκληρων που πολλοί Αμερικανοί και Ιρακινοί αντιλαμβάνονταν ως εχθρούς εκ των έσω. Για να μπουν στην Πράσινη Ζώνη, οι Ιρακινοί μεταφραστές χρειάστηκε να περνούν από τρία σημεία ελέγχου, να παρουσιάζουν δύο μορφές ταυτοποίησης φωτογραφιών και στη συνέχεια να υποβάλλονται σε σωματικό έλεγχο και να ερευνώνται τα υπάρχοντά τους (Chandrasekaran 2006: 25). Για να επιστρέψουν στα σπίτια τους, άλλαζαν τα ρούχα τους και ακολουθούσαν διαφορετικούς δρόμους, αποκρύπτοντας συχνά την ταυτότητά τους λόγω φόβου για αντίποινα από άλλους Ιρακινούς (Packer 2007). Η λυπηρή ειρωνεία της κατάστασης καταδεικνύεται από την τύχη του Ahmed, ενός δημοφιλούς Ιρακινού Σίιτη κουρδικής καταγωγής μεταφραστή, ο οποίος για τρία χρόνια παρείχε στους Αμερικανούς ζωτικής σημασίας πληροφορίες για τα θέματα των Σιιτών και εν τέλει κατηγορήθηκε εσφαλμένα για παροχή πληροφοριών σε μια πολιτοφυλακή που, όπως σημείωσε ο George Packer, ένας δημοσιογράφος του The New Yorker, «θα τον σκότωναν αμέσως αν ήξεραν πού εργαζόταν» (Packer 2007: 12).

Έξω από την Πράσινη Ζώνη

Η νοοτροπία περιχαράκωσης, η διοικητική ανικανότητα και η απροθυμία πολλών Αμερικανών που εργάζονταν στην CPA να προσελκύσουν τους Ιρακινούς γνώστες του πολιτιστικού και πολιτικού τοπίου πριν και μετά την εισβολή στο Ιράκ κατά τα πρώτα στάδια της προσπάθειας ανασυγκρότησης, αποτέλεσαν σημαντικούς παράγοντες της αυξανόμενης δυσπιστίας των ιρακινών πολιτών σχετικά με τα αμερικανικά κατοχικά στρατεύματα.

Εκτός της Πράσινης Ζώνης, ωστόσο, τα προβλήματα των απλών Ιρακινών ήταν πιο εμφανή στους περισσότερους στρατιώτες που έκαναν περιπολίες. Οι λύσεις και τα

χρήματα που έπρεπε να δαπανηθούν για αυτές παρέχονταν με αργούς ρυθμούς. Κάνοντας ρεπορτάζ στη Βαγδάτη το 2003, ο Packer αφηγείται μια συνέντευξη με έναν ικανότατο αλλά απογοητευμένο στρατιώτη των ΗΠΑ που ήταν επικεφαλής μικρών έργων ανασυγκρότησης σε μια φτωχή παραγκούπολη Σιτών στη νότια Βαγδάτη. Κατά τη διάρκεια της συνέντευξης, ο μεταφραστής του στρατιώτη, πρώην μηχανικός στην Iraqi Airways, τον παροτρύνει να παράσχει κάποια στοιχεία για την πρόοδο στην παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, τροφίμων, νερού και επεξεργασίας λυμάτων για τους κατοίκους: «Δείξτε μας κάτι», τον παρότρυνε ο μεταφραστής, «οι άνθρωποι πεινούν, λιμοκτονούν. Δεν πιστεύουν ότι έχουν απαλλαγεί από τον Σαντάμ, δώστε μου κάτι να φάω. Γι' αυτό οι άνθρωποι μισούν τους Αμερικανούς. Δεν τους μισούμε γιατί είναι Αμερικανοί. Είναι επειδή είναι η υπερδύναμη, αλλά πού είναι αυτή η υπερδύναμη;» (Packer 2003: 9).

Η αυξανόμενη δυσπιστία των Ιρακινών για τους Αμερικανούς καθιστούσε την κατάσταση όλο και πιο δύσκολη και επικίνδυνη για τους πολλούς Ιρακινούς μεταφραστές που προσέλαβε ο αμερικανικός στρατός. Ο Packer αναφέρει την κατάσταση του Ali, έναν διερμηνέα στη Βαγδάτη που είχε περάσει την παιδική του ηλικία στις ΗΠΑ. Ο Ali επέστρεψε στο Ιράκ σε ηλικία 11 ετών για μία επίσκεψη με την οικογένειά του κατά τη διάρκεια του πολέμου μεταξύ Ιράν και Ιράκ και οι αρχές αρνήθηκαν να τους αφήσουν να φύγουν ξανά:

Η λέξη "συνεργάτης" στα αραβικά είναι aameel - κυριολεκτικά, "πράκτορας". Στα αρχικά στάδια της κατοχής, μέλη των Μπααθιστών στη γειτονιά του Ali, οι οποίοι αρχικά είχαν φοβηθεί από την άφιξη των Αμερικανών, ξεκίνησαν μία μυστική εκστρατεία δυσφήμισης. Είπαν στους γείτονές τους ότι οι Ιρακινοί διερμηνείς που πήγαιναν μαζί τους στις επιδρομές τροφοδοτούσαν τους Αμερικανούς με ψευδείς πληροφορίες, προτρέποντας την κακοποίηση των Ιρακινών, κλέβοντας σπίτια και βιάζοντας τις γυναίκες. Στην αγορά, οι Μπααθιστές έδειχναν έναν Ιρακινό καθισμένο στο πίσω μέρος ενός Humvee και έλεγαν: «Είναι προδότης, κακοποιός». Τέτοιες φήμες επαναλαμβάνονταν τόσο συχνά ώστε οι άνθρωποι άρχισαν να τις πιστεύουν, ειδικά αφού τα υποσχθέντα οφέλη από την αμερικανική κατοχή απέτυχαν να υλοποιηθούν. Προτού περάσει πολύς καιρός, ο Ali μου είπε, ότι οι Μπααθιστές δυσφημούσαν το διερμηνέα περισσότερο από τους ίδιους τους Αμερικανούς. (Packer 2007: 5)

Η κατάσταση επιδεινώθηκε αφού ο επικεφαλής της CPA Jerry Bremer αποφάσισε να απολύσει και να φυλακίσει επιλεκτικά τους μεσαίους και υψηλόβαθμους αξιωματούχους των Μπάαθ που εργάζονταν σε θέσεις του δημόσιου τομέα και να διαλύσει τις ιρακινές ένοπλες δυνάμεις. Η απόφαση του Bremer θεωρήθηκε ότι συμβάλλει σε μια ήδη αναδυόμενη εξέγερση με την περαιτέρω μείωση της κοινωνικής σταθερότητας και την ενθάρρυνση της αύξησης του αντι-αμερικανικού αισθήματος (Ricks 2006: 165), αν και άλλοι θεώρησαν ότι αυτά τα προβλήματα οφείλονται στο γεγονός ότι η εκστρατεία του Bremer ενάντια στους Μπααθιστές δεν ήταν προχώρησε αρκετά (Allawi 2007). Όποιοι και αν είναι οι τελικοί παράγοντες για την άνοδο των ανταρτών, τα αυξανόμενα περιστατικά εκρηκτικών μηχανισμών στους δρόμους και οι αυτοκτονίες κατάφεραν μόνο να δημιουργήσουν περαιτέρω δυσπιστία μεταξύ των

Αμερικανών και των Ιρακινών, αυξάνοντας τα προβλήματα για τους ιρακινούς μεταφραστές που συνεργάζονταν στενά με τους Αμερικανούς, τους οποίους θεωρούσαν συμμάχους τους. Το γεγονός ότι οι αντάρτες κατάφεραν να τοποθετήσουν τόσες βόμβες στις ίδιες περιοχές οδήγησε τον αμερικανικό στρατό να πιστέψει ότι οι ντόπιοι δεν ανέφεραν τα γεγονότα ως έχουν (Ricks 2006: 221). Αυτό οδήγησε στην αυξανόμενη υποψία των Αμερικανών που εργάζονταν τόσο εντός όσο και εκτός της Πράσινης Ζώνης, ότι οι Ιρακινοί συνάδελφοί τους είχαν συνδέσμους με αντάρτες και τρομοκρατικές οργανώσεις (Ricks 2006: 219). Όπως αναφέρει ο Chandrasekaran,

Οι Αμερικανοί άρχισαν να αμφισβητούν τη συμμαχία των Ιρακινών διερμηνέων και γραμματέων τους. Σύμφωνα με μία εσωτερική εκτίμηση το 60% των Ιρακινών που εργάζονταν για την CPA διατηρούσαν και άλλες συμμαχίες. Το πρόβλημα ήταν ότι οι Αμερικανοί δεν ήξεραν ποιοι ήταν. Οι Αμερικανοί πίστευαν ότι οι Ιρακινοί θεωρούσαν ότι το να είναι πιστοί στη CPA σήμαινε ότι οι ζωές των οικογενειών τους απειλούνταν από τους αντάρτες, που ήθελαν να μάθουν πού πήγαιναν οι Αμερικανοί όταν έφευγαν από την Πράσινη Ζώνη. Οι Ιρακινοί δεν πίστευαν ότι η CPA θα τους προστατεύσει αν ανέφεραν απειλές. Τις περισσότερες φορές, η ασφάλεια της CPA πίστευε ότι οι Ιρακινοί έδιναν στους αντάρτες τις πληροφορίες που ζητούσαν. Η Force Protection¹ άρχισε να τοποθετεί ταμπέλες γύρω από το παλάτι προειδοποιώντας τους ανθρώπους να μην αφήνουν ευαίσθητες πληροφορίες σε μέρη όπου οι Ιρακινοί θα μπορούσαν να τις δουν. Αντί να εμπλακούν περισσότερο στις επιχειρήσεις της CPA, οι Ιρακινοί ωθήθηκαν στα περιθώρια. (2006: 206)

Εμπιστοσύνη στους βασανιστές, δυσπιστία προς τους μεταφραστές

Καθώς η εξέγερση αυξανόταν, άρχισαν να εμφανίζονται άρθρα σε συντηρητικές πηγές, όπως το περιοδικό National Review, προειδοποιώντας για τους κινδύνους των «αλαζονικών» Αράβων «μεταφραστών με τη δική τους ατζέντα» (Boulet 2003). Η έλλειψη εμπιστοσύνης στους μουσουλμάνους μεταφραστές - στρατιωτικού και μη στρατιωτικού προσωπικού - έχει επίσης καταγραφεί σε αρκετούς δημοσιευμένους λογαριασμούς για την κατάσταση στο Ιράκ, το Αμπού Γκράμπ και το Γκουαντάναμο (Saar και Novak 2005, Yee 2005, Lagouranis 2007). Στο Γκουαντάναμο, η ατμόσφαιρα υποψίας προς το μουσουλμανικό προσωπικό που διαπέρασε το στρατόπεδο ήταν τόσο τεταμένη που οδήγησε τελικά στην σύλληψη δύο μουσουλμάνων μεταφραστών και ενός στρατιωτικού ιερέα με την κατηγορία της προδοσίας, όλοι τελικά απελευθερώθηκαν χωρίς να υπάρχουν σοβαρές κατηγορίες (Yee 2005). Επίσης εκείνη την περίοδο ο αμερικανικός στρατός ξεκίνησε την πολιτική του για την κράτηση και την ανάκριση μεγάλου αριθμού Ιρακινών ανδρών μέσα στο Ιράκ, ιδιαίτερα σε περιοχές που ήταν γνωστές ως αντι-αμερικανικές, αναζητώντας πληροφορίες που θα οδηγούσαν σε νόμιμες δράσεις. Αυτό οδήγησε στη σταθερή συσσώρευση κρατουμένων σε μικρά κέντρα κράτησης, όπου αρχικά ανακρίνονταν, συχνά βασανίζονταν και τελικά αποστέλλονταν στο Αμπού Γκράμπ, αν και η πλειοψηφία δεν είχε καμία χρήσιμη

¹ ΣτΜ: Σώμα του Αμερικανικού στρατού υπεύθυνο για προληπτικά μέτρα για την αποφυγή εχθρικών πράξεων εναντίων του προσωπικού (και των οικογενειών τους) του Υπουργείου Άμυνας, των πόρων, των εγκαταστάσεων και απόρρητων πληροφοριών. Στα καθήκοντα του σώματος δεν περιλαμβάνονται πράξεις ενάντια στον εχθρό, ή προστασία από ατυχήματα, καιρό, ή ασθένεια.

πληροφορία (Ricks 2006, Lagouranis 2007). Αυτοί οι κρατούμενοι, οι οποίοι χαρακτηρίζονται ως «εχθροί των εχθρών», όπως και οι ομόλογοί τους στο Γκουαντάναμο, δεν διέθεταν δικαιώματα βάσει του διεθνούς ή εγχώριου δικαίου και έτσι δεν θεωρήθηκαν "αιχμάλωτοι πολέμου" όπως απαιτεί η Σύμβαση της Γενεύης.

Αυτή η απουσία νομικής προστασίας, σε συνδυασμό με την έλλειψη ειδικευμένων ανακριτών και μεταφραστών, συνέβαλαν στις συνθήκες που οδήγησαν στη συγκεκριμένη επικύρωση των μορφών βασανιστηρίων (βλέπε Bowden 2003 · Budiansky 2005 · Lagouranis 2007) που ήρθαν στο φως με τα σκάνδαλα κατάχρησης κρατουμένων στο Αμπού Γκράμπ και σε άλλες περιοχές. Αυτές οι πρακτικές έχουν επίσης συνδεθεί άμεσα με την έλλειψη επαρκούς προγραμματισμού από το Πεντάγωνο για το Ιράκ μετά την εισβολή και με την αποτυχία του να «αποτρέψει τη στρατιωτική πειθαρχία από την κατάρρευσή της στις υποστελεχωμένες εγκαταστάσεις του Αμπού Γκράμπ» (MacDonald 2006: 93).

Ο Tony Lagouranis, στρατιωτικός ανακριτής εκπαιδευμένος στα αραβικά, περιγράφει τη δυσπιστία μεταξύ των μεταφραστών στο Αμπού Γκράμπ όταν έφτασε τέσσερις μήνες πριν ξεσπάει το σκάνδαλο στα μέσα μαζικής ενημέρωσης:

Οι διερμηνείς που προσλήφθηκαν από τις ΗΠΑ, οι οποίοι προορίζονταν για να γεμίσουν το χάσμα μεταξύ της υπέρογκης ανάγκης για ομιλητές της Αραβικής και των μικρών αριθμών στην πραγματικότητα, είχαν τη στενότερη συνεργασία με τους Αμερικανούς. Αυτοί οι άνθρωποι ανήκαν σε δύο κατηγορίες. Υπήρχαν γηγενείς ομιλητές οι οποίοι ήταν Αμερικανοί πολίτες και είχαν διαπίστευση ασφαλείας. Αυτοί εργάζονταν στην στρατιωτική υπηρεσία πληροφοριών. Υπήρχαν επίσης Ιρακινοί που μετέφραζαν για βουλευτές και για το πεζικό. Και οι δύο ομάδες αντιμετωπίστηκαν με δυσπιστία. Η δυσπιστία, φυσικά, προκάλεσε κατανοητή δυσαρέσκεια από την πλευρά των Αμερικανών μεταφραστών. (Lagouranis 2007: 26)

Οι περισσότεροι Ιρακινοί μεταφραστές χαιρέτισαν την ανατροπή του Σαντάμ. Κάποιοι είχαν υποστεί βασανιστήρια και φυλακίσεις υπό το καθεστώς του, άλλοι απολάμβαναν την ευκαιρία να χρησιμοποιήσουν τις γνώσεις τους στα αγγλικά και να συνδεθούν με ορισμένες πτυχές του αμερικανικού πολιτισμού, μερικοί ήταν ομορτιστές που μπόρεσαν να προβλέψουν την κατάσταση και θέλησαν να προνοήσουν για μία καλύτερη ζωή μετά τον Σαντάμ. Η πλειοψηφία βασίστηκε στα χρήματα, στην προστασία και στις νέες προοπτικές για το Ιράκ με αντάλλαγμα τις υπηρεσίες τους. Στο τέλος, πολλοί έγιναν αντικείμενα δυσπιστίας - απλά πιόνια του πολέμου. Όπως αναγνώρισε ο Αλί, «Οι Ιρακινοί δεν μας εμπιστεύονται και οι Αμερικανοί δεν μας εμπιστεύτηκαν από την αρχή. Καταλήξαμε να βρισκόμαστε στη μέση» (Packer 2007: 6).

Παίρνοντας ρίσκα ως ρυθμιστές

Η κατάσταση των επί τόπου προσληφθέντων μεταφραστών και των ρυθμιστών δεν απέκλειε πολύ από αυτή των επί συμβάσει διερμηνέων. Το ζήτημα της εμπιστοσύνης μεταξύ των ρυθμιστών και των δημοσιογράφων που κατέφευγαν στις υπηρεσίες τους, αποτελεί επίσης ένα ζήτημα προς συζήτηση. Σύμφωνα με την Vivienne Walt, μία

ανεξάρτητη δημοσιογράφο των ΗΠΑ, η εξάρτηση στους μεταφραστές/ρυθμιστές αυξήθηκε στο Ιράκ λόγω της απουσίας διεθνών εργαζομένων που προσέφεραν βοήθεια, οι οποίοι έφυγαν όταν κατέρρευσε η ασφάλεια στην περιοχή. Ενώ οι δημοσιογράφοι συνήθως βασίζονται σε διεθνείς οργανισμούς και παρατηρητές «για να παρουσιάσουν μια ιδέα για το τι συμβαίνει σε διαφορετικές πόλεις και γειτονιές ή κάποιες παρατηρήσεις και ερμηνείες σχετικά με αυτά που βλέπει το κοινό» (Beckerman 2004: 3), στην περίπτωση του Ιράκ, όταν το φθινόπωρο του 2003 επιδεινώθηκε η κατάσταση, οι ρυθμιστές κλήθηκαν όλο και περισσότερο να αξιολογήσουν την ασφάλεια σε συγκεκριμένους χώρους.

Οι δημοσιογράφοι φοβούνταν επίσης ότι οι ρυθμιστές τους θα λειτουργούσαν με βάση τις δικές τους ατζέντες ώστε να προωθήσουν τις γνωριμίες τους και τους δικούς τους πληροφοριοδότες. Στο Ιράκ, κατά την περίοδο πριν την εισβολή, υπήρξε έντονη τάση πολλών από τους διαθέσιμους έμπειρους μεταφραστές να λειτουργούν επίσης ως «σωματοφύλακες» για το καθεστώς του Σαντάμ (Seierstad 2003 · Shahid 2003 · Katayama 2005). Κάτω από αυτές τις συνθήκες, οι μεταφραστές/ρυθμιστές θα μπορούσαν να ασκήσουν μεγάλη επιρροή στις πληροφορίες που συγκεντρώθηκαν και στον τύπο των πληροφοριοδοτών με τους οποίους επικοινωνήσαν εκ μέρους των δημοσιογράφων, καθώς και στις «ερμηνείες» των προφορικών ή γραπτών κειμένων που μεταφράστηκαν.

Ταυτόχρονα, όμως, αυτά που κανόνιζαν οι δημοσιογράφοι για τη διεξαγωγή συνεντεύξεων παρά τις εκτιμήσεις των μεταφραστών/ρυθμιστών για τους κινδύνους που εγκυμονεί η επίσκεψή τους σε μια συγκεκριμένη τοποθεσία θα μπορούσαν επίσης να θέσουν σε κίνδυνο τους ρυθμιστές τους. Αρκετοί δημοσιογράφοι αναφέρουν ότι «βασίζονταν στους ρυθμιστές τους να μην είναι υπερβολικά επιφυλακτικοί σχετικά με την εκτίμηση της ασφάλειας» (Palmer και Fontan 2007: 15 · βλέπε επίσης Seierstad 2003: 115). Ο ανταποκριτής της *Washington Post* Anthony Shadid (2003: 2) περιγράφει την προθυμία του διαχειριστή του να «κάνει τα στραβά μάτια» καθώς ο δημοσιογράφος διεξήγαγε μόνος του συνεντεύξεις, παραβιάζοντας τη διαταγή του ιρακινού υπουργείου ότι οι σωματοφύλακες πρέπει να παραμένουν με τους δημοσιογράφους συνέχεια, διακινδυνεύοντας επομένως φυλάκιση.

Καθώς η κατάσταση στο Ιράκ μετά την εισβολή επιδεινώθηκε και όλοι οι αλλοδαποί, συμπεριλαμβανομένων των δημοσιογράφων, άρχισαν να αισθάνονται ότι βρίσκονται σε κίνδυνο, αυξήθηκαν επίσης οι κίνδυνοι για τους ρυθμιστές, αν και αυτό το γεγονός δέχθηκε ελάχιστη αναγνώριση από τους διεθνείς εργοδότες των μέσων ενημέρωσης. Ο Ayub Nuri, ένας Κούρδος πρόσφυγας που επέστρεψε στη Βαγδάτη για να συμμετάσχει στην ανατροπή του καθεστώτος του Σαντάμ και τελικά έγινε ρυθμιστής για την τηλεόραση του BBC δήλωσε,

Οι αντάρτες μισούσαν τους ρυθμιστές. Μας αποκαλούσαν «συνεργάτες». Εισέβαλαν στο διαμέρισμά μου στη Βαγδάτη τρεις φορές, αλλά ευτυχώς δεν ήμουν εκεί. Πολλοί από τους φίλους μου που εργάζονταν ως ρυθμιστές έλαβαν επιστολές από ένοπλες ομάδες που τους απειλούσαν ότι αν δεν εγκαταλείψουν τη δουλειά τους θα τους σκοτώσουν [...]

Παρόλο που οι ρυθμιστές διατρέχουν τους ίδιους και συχνά περισσότερους κινδύνους από τους δυτικούς δημοσιογράφους, δεν είχαμε την ίδια

προστασία. Δεν υπήρχαν σχέδια για την ασφάλειά μας, ούτε κατευθυντήριες οδηγίες για το τι πρέπει να φορέσουμε ή πότε είναι εντάξει για μας να ταξιδέψουμε για μια ιστορία. Ως Ιρακινοί ντόπιοι, αναμενόταν να χρησιμοποιούμε την κρίση μας για αυτά τα πράγματα. (Nuri 2007: 4)

Αμερικανοί στρατιώτες ως μεταφραστές

Σε αντίθεση με τους επί συμβάσει διερμηνείς και τους ντόπιους ρυθμιστές, οι στρατιωτικοί μεταφραστές που υπηρετούσαν στο Ιράκ και στο Γκουαντάναμο δεν ήταν μόνο μεταφραστές, αλλά εκπαιδευμένοι στρατιώτες οι οποίοι θεωρούσαν τους εαυτούς τους απελευθερωτές που βοηθούσαν τους Ιρακινούς να οικοδομήσουν ένα δημοκρατικό σύστημα, οι οποίοι τουλάχιστον αρχικά, θεωρούσαν την εισβολή μια απάντηση στις επιθέσεις της 11ης Σεπτεμβρίου και μέρος του παγκόσμιου «πολέμου κατά της τρομοκρατίας». Πολλοί από τους αραβόφωνους στρατιώτες είχαν εκπαιδευτεί ως μεταφραστές από ενδιαφέρον στην αραβική γλώσσα και είχαν μεγαλύτερη γνώση του πολιτισμού από τους άλλους στρατιώτες. Πάνω απ' όλα, όμως, ήταν στρατιώτες: εκπαιδευμένοι να ακολουθούν εντολές, να είναι πιστοί στις μονάδες τους και να εμπιστεύονται τις αποφάσεις των διοικητών τους.

Στις αυτοβιογραφίες τους, δύο μεταφραστές/στρατιώτες του αμερικανικού στρατού, ο Eric Saar (Saar και Novak 2005), ο οποίος υπηρέτησε για έξι μήνες στο Γκουαντάναμο το 2002/3 και η Kayla Williams (2006), που πέρασε ένα χρόνο στο Ιράκ το 2002/3, αναφέρονται στις εμπειρίες τους μετά την 11η Σεπτεμβρίου μέχρι την εισβολή στο Ιράκ. Και οι δύο αυτοβιογραφίες αποκαλύπτουν μια σειρά εντάσεων - για τον Saar στη σχέση του με τους κρατούμενους και για την Williams στη σχέση της με τους Ιρακινούς τους οποίους στάλθηκε να απελευθερώσει. Αναφέρονται σε διάφορα θέματα από εκφάνσεις του σοβινισμού και της ανοιχτής σκέψης, της βεβαιότητας και της αμφιβολίας του εαυτού τους, μέχρι του ανταγωνισμού και της οικειότητας. Αυτή η ένταση προκαλείται εν μέρει από την παράδοση φύση των οριακών καταστάσεων που αντιμετωπίζουν, οι οποίες θέτουν υπό αμφισβήτηση την οριοθέτηση του εχθρού, του φίλου, του αθώου και του ένοχου και ταυτόχρονα τους αναγκάζει να συμμορφώνονται στους κανόνες του στρατού στους οποίους οφείλουν να υπακούν.

Για τον Saar, η ένταση είναι ένα αποτέλεσμα των συστηματικών κακοποιήσεων που παρατηρεί και συμμετέχει κατά τη διάρκεια των ανακρίσεων των κρατουμένων στο Γκουαντάναμο και την συνειδητοποίησή του ότι οι περισσότεροι κρατούμενοι δεν έχουν διαπράξει τρομοκρατικές ενέργειες, καθώς και ότι διαθέτουν περιορισμένες ή και καθόλου πληροφορίες. Αναφερόμενος σε μια σειρά συνομιλιών με έναν από τους κρατουμένους που επιμένει συνεχώς στην αθωότητά του, ο Saar γράφει:

Καθώς άκουγα τον Wael, κατάλαβα ότι δεν θα μπορούσα παρά να επιτρέψω στον εαυτό μου να αναρωτηθεί. Μερικές φορές εύχομαι να μην το είχα κάνει. Θα μπορούσα να κοιμηθώ πολύ πιο εύκολα αν είχα παραμείνει στην δική μου ουτοπία. Η Vanessa είχε δίκιο γι' αυτό, σε κάθε περίπτωση. Από τη μία πλευρά σκεφτόμουν ότι αυτός ο άνθρωπος έλεγε μόνο ψέματα και από την άλλη σκεφτόμουν κι αν λέει την αλήθεια; (Saar και Novak 2005: 81)

Μια παρόμοια κατάσταση έντασης είναι εμφανής στους προβληματισμούς της Williams σχετικά με τις οδηγίες που δόθηκαν στην «ειρηνευτική μονάδα» της όταν το επίπεδο απειλής θεωρείται υψηλό: όταν εντοπίζουν έναν «άνθρωπο στο πεζοδρόμιο με ένα κινητό τηλέφωνο», είχαν εντολή να τον σημαδέψουν με τα όπλα τους και αν δεν κλείσει το τηλέφωνο, να τον πυροβολήσουν σε περίπτωση που αποκαλύπτει τη θέση τους στους αντάρτες. Η Williams που πιστεύει ότι ήταν «καλύτερα εξοπλισμένη από τους περισσότερους στρατιώτες για να αντιμετωπίσει αυτούς τους πολίτες ως ανθρώπους» επειδή μιλάει αραβικά και έχει φίλους Άραβες, περιγράφει το σημείο στο οποίο η ίδια και η μονάδα της επέλεξαν την βεβαιότητα παρά την αμφιβολία και αποφάσισαν να «υποθέσουν το χειρότερο για όλους» (Williams 2006: 238):

Στην πραγματικότητα, κάθε περιστατικό που συμβαίνει είναι ένα εντελώς ξεχωριστό περιστατικό, αλλά είναι σχεδόν αδύνατο να ζήσουμε με αυτόν τον τρόπο. Βασικά, όλοι φτάνουμε σε ένα σημείο όπου πρέπει να υποθέσουμε ότι όλοι έχουν φιλικές διαθέσεις (και να ανταποκριθούμε ανάλογα), ή να υποθέσουμε ότι όλοι είναι δυνητικοί εχθροί (και να τους αντιμετωπίζουμε ως τέτοιους). Είναι απλά πάρα πολύ δύσκολο να προσπαθείς να βρεις τη λύση κάθε στιγμή. Να βλέπεις κάθε άτομο και να κάνεις αυτή την επιλογή ξανά και ξανά. Να αναρωτιέσαι: Θα δώσω σε αυτό το άτομο φαγητό; Ή θα τον σημαδέψω με το όπλο μου; Έτσι κάναμε μια επιλογή: Υποθέσαμε το χειρότερο για όλους. Και δεν αλλάξαμε τακτική.

Τόσο ο Saar όσο και η Williams επιλύουν αυτές τις εντάσεις αποφασίζοντας να ακολουθήσουν εντολές, παρά τις ανησυχίες τους. Σε μία συνέντευξη στο *Mother Jones* (Roychoudhuri 2005), ο Saar απαντά στην ερώτηση γιατί δεν είπε κάτι για αυτά που δεν του άρεσαν επιρρίπτοντας την ευθύνη στην ηγεσία:

Δεν μπορείς να έχεις χαμηλόβαθμους που αμφισβητούν τα πάντα που συμβαίνουν από τους ηγέτες τους. Απλώς δεν θα λειτουργούσε ποτέ. Πρέπει να δέχονται εντολές, να μην κάνουν ερωτήσεις και να κάνουν τη δουλειά τους. Αλλά αυτό απαιτεί τεράστια εμπιστοσύνη στην ηγεσία. Αυτός είναι ο λόγος που λέω ότι ορισμένα γεγονότα που συμβαίνουν στο Γκουαντάναμο είναι λάθος της ηγεσίας. Πρέπει να αναλάβουν την ευθύνη γι' αυτό, επειδή αυτός είναι ο τρόπος που λειτουργεί ο στρατός.

Αν και ο Saar μπορεί να είναι σωστός στην εκτίμησή του για τη στρατιωτική ηγεσία στο Γκουαντάναμο, με αυτή την απάντηση προσπαθεί να μετριάσει την ευθύνη του μέσω της έκκλησης σε κώδικες πρακτικής σχετικά με τις ιεραρχίες της εξουσίας. Τέτοιοι κώδικες, ωστόσο, είτε επαγγελματικοί κώδικες διερμηνείας είτε στρατιωτικοί, δεν επιλύουν τελικά το παράδοξο της οριακής κατάστασης και τα ζητήματα της δικαιοσύνης και της ατομικής συνείδησης που προκαλούν. Επίσης, δεν κάνουν τίποτα για να αντιμετωπίσουν το ζήτημα της εμπιστοσύνης: στην ηγεσία ώστε να ενεργεί κάποιος νόμιμα, στους εργοδότες ώστε να υπάρχει επαρκής παροχή προστασίας, ή στους συνομιλητές ώστε να μην προδώσουν κάποιον στον εχθρό.

Οι μεταφραστές στις εμπόλεμες ζώνες: ένας αμέτοχος ρόλος σε έναν πόλεμο ή ένας κεντρικός ρόλος σε ένα κλουβί;

Η δυσπιστία και η αβεβαιότητα που προέκυψαν μεταξύ των μεταφραστών που εργάζονταν για τον αμερικανικό στρατό, των ιρακινών μεταφραστών και των Αμερικανών κυβερνητικών αξιωματούχων, των Ιρακινών πολιτών και των μελών του κόμματος Μπάαθ και των Ιρακινών ρυθμιστών και των συμπολιτών τους είναι ίσως αναπόφευκτες στο πλαίσιο μιας κατοχής που έγινε εμφύλιος πόλεμος κατά τον οποίο οι εχθροί άρχισαν να πολλαπλασιάζονται. Μπορεί επίσης να είναι μια αναγκαία συνέπεια της «ομίχλης του πολέμου», κατά την οποία οι αβεβαιότητες προκύπτουν σε οποιοδήποτε πεδίο μάχης (Brenkman 2007). Ωστόσο, συμβαίνει επίσης ότι οι ιδιαίτερες περιστάσεις που περιβάλλουν την εισβολή και κατοχή του Ιράκ, συμπεριλαμβανομένης της σύνδεσής του με τον «πόλεμο κατά της τρομοκρατίας», καθιστούσαν την πολιτική νομιμοποίηση των πράξεων αυτών αμφισβητήσιμη από την αρχή.

Ο πολιτικός θεωρητικός, Carl Schmitt, ισχυρίστηκε ότι οι διαστάσεις της πολιτικής είναι άνευ περιεχομένου. Αποκτά ουσιαστικό περιεχόμενο μόνο με μια απόφαση - συνήθως από μια κυρίαρχη δύναμη - να δημιουργήσει έναν ανταγωνιστικό φίλο/εχθρό από άλλα «σχετικά ανεξάρτητα κριτήρια», για παράδειγμα, θρησκευτικά, ηθικά ή οικονομικά κριτήρια: «Κάθε θρησκευτική, ηθική, οικονομική ή άλλη αντίθεση μετατρέπεται σε πολιτική αν είναι επαρκώς ισχυρή να ομαδοποιήσει τους ανθρώπους αποτελεσματικά σύμφωνα με τον φίλο και τον εχθρό...» (Schmitt 1996: 37).

Αναφέρει επίσης ότι, για να γίνουν πολιτικοί, οι αντίπαλοι απαιτούν έννοιες, εικόνες και όρους που έχουν ένα πολεμικό νόημα, επικεντρώνονται σε μια συγκεκριμένη σύγκρουση και δεσμεύονται σε συγκεκριμένες καταστάσεις - το αποτέλεσμα των οποίων είναι ένας φίλος - να κατηγοριοποιήσουν τους εχθρούς. Αλλά όταν η κατάσταση εξαφανιστεί, σύμφωνα με τον Schmitt, οι έννοιες, οι εικόνες και οι όροι «μετατρέπονται σε κενές και φανταστικές αφηρημένες έννοιες» (1996: 38).

Στο Ιράκ, η πολεμική δύναμη της διάκρισης φίλων-εχθρών, όπως αυτή του απελευθερωτή-κατακτητή, του εξεγερμένου πολίτη, ποτέ δεν τηρούσε το είδος της συγκεκριμένης κατάστασης που ο Schmitt οραματίζεται. Αντ' αυτού, οι πολιτικές αυτές διακρίσεις λειτουργούσαν από την αρχή ως κενές, φανταστικές αφηρημένες έννοιες, αποδεικνύοντας τον ισχυρισμό της Derrida ότι η κριτική με τη μορφή πολιτικών αποφάσεων βασίζονται σε μια ερμηνευτική δομή που είναι ακατάλληλη ως προϋπόθεση της πιθανής επανάληψής της (Derrida 1992: 24-5). Χωρίς τη δυνατότητα σταθερών διακρίσεων, οι μεταφραστές έγιναν τα ενσωματωμένα φαντάσματα στον πόλεμο - παρίες και σημασιολογικοί οδηγοί - πολλοί από τους οποίους πίστευαν ότι έφτασε ο καιρός τους, αλλά κατέληξαν νεκροί, εξόριστοι ή προδομένοι από φίλους και εχθρούς.

Η ανυπολόγιστη φύση των πολιτικών διακρίσεων που υπήρχαν στο Ιράκ κατέστησε δύσκολο για τους μεταφραστές να αποφασίσουν ποιοι ήταν οι «άλλοι» μεταξύ όλων των άλλων που αντιμετώπιζαν σε μια συγκεκριμένη συνάντηση, δημιουργώντας έτσι τη δυνατότητα για την εμφάνιση πολλαπλών και ενδεχομένως αλληλοσυγκρουόμενων συμμαχιών. Οι μεταφραστές αναγκάστηκαν να διακρίνουν τον φίλο από τον εχθρό χωρίς να μπορούν να βασιστούν κάπου, διακινδυνεύοντας προδοσία στο άτομό τους ή σε άλλους. Οι στρατιωτικοί μεταφραστές μπόρεσαν να προστατευθούν, σε κάποιο βαθμό, από αυτό το ηθικό δίλημμα μέσω ενός επαγγελματικού θεσμικού κώδικα και

της δύναμης ενός όπλου. Οι Ιρακινοί μεταφραστές, στην φθαρμένη κοινωνική τάξη μετά την εισβολή στο Ιράκ, ήταν πιο ευάλωτοι στους κινδύνους της ηθικής αξίωσης υπό τη μορφή σωματικής βίας και εξορίας.

Οι επαγγελματικοί κώδικες και οι κοινωνικοί ή νομικοί θεσμοί μπορούν να παράσχουν ένα πλαίσιο για τη λήψη αποφάσεων σχετικά με τη δεοντολογία μιας δραστηριότητας στην οποία έχει συμμετάσχει η μετάφραση, παρόλο που οι μεταφραστές, συμπεριλαμβανομένων των στρατιωτικών μεταφραστών, θα είναι πάντοτε ευάλωτοι στο να γίνουν αποδιοπομπαίοι τράγοι εξαιτίας της αμφισβητήσιμης φύσης της θέσης τους. Όμως, ενώ οι θεσμοί ή οι κώδικες δεοντολογίας μπορούν να προσφέρουν κάποια προστασία στους μεταφραστές από την υπαρξιακή και/ή κοινωνική "απειλή" της οριακής κατάστασης, οι μεταφραστές, και ιδιαίτερα όσοι εργάζονται σε καταστάσεις σύγκρουσης, πρέπει να ανταποκρίνονται στα ηθικά ζητήματα πρόσωπο με πρόσωπο - όχι ως εξωτερικοί παρατηρητές, αλλά έχοντας έναν κύριο ρόλο στο παιχνίδι των εννοιών και των ταυτοτήτων που οι πόλεμοι, όπως όλες οι μορφές σύγκρουσης, προσπαθούν να εξαγνίσουν.

Πρωτότυπο Κείμενο

Translators in War Zones: Ethics under Fire in Iraq

Translators play a significant function in negotiating meaning between discursive partners within social and political processes, though their social and interactional status is almost always contingent on more powerful players. The fact that translators may have communication rights granted to or withheld from them in certain social or institutional contexts is itself of considerable interest and perhaps highlights the contradictory esteem in which they are held – objects of both necessary trust yet at the same time deep suspicion. Translators have historically been viewed as ‘prodigal figures’ or returned natives, earning trust or suspicion from the other participants in interpreted exchanges and the wider community; they can also become authority figures, garnering power from their linguistic and cultural understanding of both sides while remaining nonetheless vulnerable (Cronin 2006: 76–82). Whatever their status in any given context, in situations where conflicting agendas arise or where the proper exercise of human or legal rights may be in doubt, translators’ ethical and political judgements become as central to their task as cultural or linguistic competence.

Ethical practice has always been an important issue for professional translators and within the field of translation studies, though traditionally the focus on ethics has been on questions of fidelity in relation to a spoken or written source text. More recently there has been greater recognition of the need to theorize ethical practice in translation in ways that are not limited to the question of the representation of the other alone. A call has been made for a movement back to the deontological, i.e. ethics perceived as a set of objective rules or duties that decide ethical behaviour irrespective of their consequences, through the establishment of actual guidelines or codes from

professional associations that would support ‘altruistic alterity’ in the face of social, cultural and institutional demands and constraints (Pym 2001: 134). Tymockzo has stressed the need to situate any codified translation ethics within a context of self-reflexivity and a recognition of the circles of affiliation and responsibility to which translators are linked, including contemporary views of ethical action in an era of globalization (2007: 316–17). Baker (2006) proposes an approach to ethics that encourages translators to become fully conscious of their role in the circulation or resistance of the narratives which serve to legitimize legal or moral standpoints or violent action in conflict situations, leading to a more active or activist stance on the part of translators themselves. This chapter argues for an ethics of translation that takes as its starting point the actual social conditions in which translators operate and which contribute to the construction of ethical practice in any particular context. It focuses on three different types of translators working in the war zones of Iraq and Guantánamo Bay: contract interpreters hired by the US military inside Iraq, local hire Iraqi translator/fixers working with international journalists and US military translators. It examines the nature of the tasks of these translators in the context of the social and political conditions under which they worked.

The ethical injunction and the task of the translator

The political philosopher Giorgio Agamben frames questions of ethical responsibility outside the bounds of language, politics or identity, wishing to restore autonomy to ethical subjectivity. Agamben claims that ethical experience must be conceived as human beings acting outside of substantive or foundational beliefs or practices. He conceptualizes ethical experience as prior to any law and its codifications of judgements regarding good or evil, right or wrong:

The fact that must constitute the point of departure for any discourse on ethics is that there is no essence, no historical or spiritual vocation, no biological destiny that humans must enact or realize. This is the only reason why something like an ethics can exist, because it is clear that if humans were or had to be this or that substance, this or that destiny, no ethical experience would be possible – there would only be tasks to be done. (Agamben 1993: 42)

Recent work in the field of translation has focused on a similar notion of ethics, though explored in the philosophical work of Emmanuel Levinas. Levinas claims that our very existence, our ‘right to be’, is called into question by the prior existence of an ‘other’, whose presence unremittingly reminds us of our ethical responsibility. The other makes an ethical claim on us; it interrupts and disrupts our speaking for ourselves. Although the presence of the other’s ‘face’ before us inspires a wish to destroy it, to do violence to it in order to preserve our own, it simultaneously makes an ethical demand on us that we are not free to refuse, even in conditions of war.

Interpretations and applications of Levinas with regard to translation and translators, though varied (see Staten 2005; Eaglestone 2005; Larkosh 2004; Laygues 2004; Basalamah 2005; Inghilleri 2008), share a common interest in understanding what occurs at the moment of encounter with the other, whether in the form of a literary text, its author, a refugee, a fellow citizen or a declared enemy. For some, Levinas’s

identification of our inherent tendency to wish to take power over and reduce the other to comprehension on our own terms carries an implication that there are ethical grounds to be suspicious of the idea of translation (Eagleton 2005). Others have read in Levinas an ethical–political imperative for the field of translation to accept and direct its ethical responsibility through the development of a complex transcultural consciousness and greater reflection on the cultural preconceptions about translation found both in fictionalized accounts of translators and within the discipline itself (Larkosh 2004; Basalamah 2005). Levinas has also been read as pointing the way towards foregrounding the ethical relationship between translator and author/text at a more interpersonal level, creating a space where reciprocity, equality and, ultimately, humanity become possible (Laygues 2004).

While both Agamben and Levinas contribute to an understanding of the (pre)ontological conditions of ethical subjectivity and allow us to consider the ethical task of the translator in terms of potentiality or necessity, an ‘ethics of translation’ which theorizes the social and interactional conditions of ethical subjectivity is also required. Translators, particularly those working in conflict situations, operate under social/interactional conditions that can disrupt or disturb the means by which a space for notions of transcultural consciousness, humanity or ethical responsibility is realized. The political realities and military strategies of the ‘war on terror’ and the occupation of Iraq have been characterized by a *misrecognition* of the other, in the persons of Muslims, detained prisoners, Iraqi civilians and translators themselves. Such conditions demand a translation ethics that resists the desire to overcome the violation of the other, either through an appeal to codes based in transcendent ideals or the avoidance of the encounter altogether. They require an ethics guided by the nature of the ethical encounter itself – where ‘the right thing to do’ cannot be predetermined, but can only be decided in the event itself.

The task of the translator in the ‘limit situation’

Derrida has argued that ethical responsibility demands the exercise of judgement in the form of political decisions or calculations, despite the fact that such decisions necessarily carry the risk of violence to the self or to another (Derrida 1978). Translators operating in the socially and politically disruptive conditions of war are offered no safeguards, no escape from the personal, professional and physical risks involved in ethical judgement. Although a translator’s ethical position is normally contingent upon the influence of more socially or interactionally powerful players, in contexts such as war zones this influence may be weakened by the prevailing social or political conditions.

Under these conditions, translators’ positioning within the norms of a particular social or institutional field – their ‘unreflective intentionality’ or habitus, following Bourdieu (2000: 160) – may, at least momentarily, be brought to reflective consciousness (Inghilleri 2005, 2007, 2008). Such moments can also be seen as illustrative of the philosopher Karl Jaspers’s example of a ‘limit situation’: a term he coined to describe the conditions in which human consciousness is confronted with the limits of its experiential and cognitive habits, and it is therefore forced to reflect upon and also enact its most extreme existential possibilities. Limit situations are experienced as profound

‘breaches in processes of reflection, in which human consciousness is drawn towards a level of (self)-knowledge which refutes its already-existing unities and conceptions’ (Thornhill 2002: 24). Unlike Jaspers’s more existential claim, however, Bourdieu’s concept of habitus is not concerned with purely ‘intellectual’ forms of self-conscious reflection and critique. In keeping with the view of habitus as unreflective intentionality grounded in *practice*, any form of critique triggered by a limit situation remains turned ‘toward practice, and not towards the agent who performs it’ (Bourdieu, 2000: 162); its main orientation is one of enabling an individual to re-engage ‘unproblematically’ with the established rules of the social order. Despite the seemingly conformist nature of the habitus, however, in a limit situation, the habitus can undergo a significant and potentially permanent transformation.

The notion that individuals orient towards ‘unproblematic’ engagement in a limit situation is taken up by Agamben in his commentary on the similarities between the paradigm of the ‘extreme’ or ‘limit’ situation and the state of being in a ‘state of exception’ (Agamben 2002: 48). In a state of exception – and Agamben cites the ‘war on terror’ as an example – individuals and citizens are simultaneously abandoned by a law that no longer serves them and exposed to the force of politics. A ‘state of exception’ is established where a law is indefinitely suspended, though not repealed, resulting in a paradox: to be abandoned by the law means to be subjected to the force of the law, while the law simultaneously withdraws from its subject. The law is thus ‘in force without significance’ (Agamben 1998: 51). In a limit situation, Agamben notes citing the Nazi concentration camps as an example, although there is a break with normal forms of consciousness where the human mind confronts its own restrictions and allows itself to enter a new realm of self-consciousness, it nevertheless remains ‘possible to judge and decide on the normal situation’. As Agamben suggests, one of the consequences of this ‘paradoxical tendency of the limit situation to turn over into its opposite’ is that it ceases to function as a distinguishing criterion (Agamben 2002: 49–50). Translators operating in limit situations have found themselves having to negotiate the ethical for themselves; they have had to define or redefine themselves in the face of violence, torture and human suffering. The question of ethics under these conditions reaches beyond the issues of linguistic accuracy and neutrality that are considered central to most professional codes of ethics. For military personnel, journalists and government officials and their translators, the importance of accuracy can become as important as, and in certain situations less important than, trust, loyalty, accurate information gathering, local knowledge, the capacity to provide contacts and arrange interviews and the ability to ‘interpret’ a situation on the ground correctly (Goldfarb 2005; Dragovic-Drouet 2006; Palmer 2007; Palmer and Fontan 2007). Inside conflict zones any one of these activities can become a factor influencing ethical practice. In Iraq and Guantánamo, translators became particularly vulnerable to their own and others’ demands and scrutiny of many of these aspects of their task.

The occupation of Iraq: from the Green Zone to Abu Ghraib

The conditions on the ground during the invasion and subsequent occupation of Iraq posed a particular set of uncertainties and challenges for translators and their interlocutors with regard to their task. According to eye-witness journalistic accounts, the inept organization of the reconstruction and civil administration of a post-Saddam

Iraq, the failure to provide adequate public and humanitarian services and security for Iraqi civilians, the misreading of the significance of the sectarianism of Iraqi political history, the impact of dictatorship on the psychology of Iraqi citizens and the miscalculations with regard to military strategies at key stages of the occupation created the conditions for the atmosphere of disorder and chaos immediately following the removal of the regime by military force – the impact of which continues to be felt (Allawi 2007; Ricks 2006; Chandrasekaran 2006; Goldfarb 2005; Packer 2003).

Under these conditions, a number of issues pertaining specifically to the role of translators grew in relevance. Among these were questions and concerns regarding the means of recruitment of translators, translator competency levels, security provision for local hire translators and the lack of regard for the Geneva Convention in the instruction given to military translators in interrogation technique. Translator recruitment and training have been cited as playing a role in the unfolding of events at Abu Ghraib, in particular, the decision by the US military to outsource this role to private companies in order to rapidly increase the number of military and non-military personnel available to them with relevant language abilities (Chatterjee and Thompson 2004; Chatterjee 2004; Marting 2004; Packer 2007). As Budiansky (2005) reports, the officer in charge of the Joint Interrogation and Debriefing Center at Abu Ghraib had no interrogation experience and no skilled interrogators or interpreters working underneath him.

Life in the Emerald City

The journalists' accounts cited above, while varied in their perspectives on the war, all describe a heavily bureaucratized Coalition Provisional Authority (CPA) which was largely detached from the situation on the ground in Iraq and complacent about the need for the US to act quickly and efficiently to fulfil its promises of peace and stability, security and jobs that had made many Iraqis initially welcome the invasion. Rajiv Chandrasekaran, a *Washington Post* journalist reporting from the 'Emerald City' or Green Zone, the name given to the heavily fortified seven square mile American enclave which housed the CPA – previously Saddam's gated city in central Baghdad – has documented the shortsightedness and ineptitude of the CPA with regard to the cultural, political and economic realities of post-invasion Iraq (Chandrasekaran 2006), an insight echoed by an Iraqi translator who worked there at the time:

The Americans had little sense of what ordinary Iraqis were experiencing, and they seemed oblivious of a readily available source of knowledge: the Iraqi employees who had lived in Baghdad for years, and who went home to its neighbourhoods every night. 'These people would consider themselves too high to listen to a translator,' Firas said. 'Maybe they were interested more in telling D.C. what they want to hear instead of telling them what the Iraqis are saying. (Packer 2007: 6)

Unlike their US military counterparts, and unlike some of the translator/minders who had operated under Saddam who would often show up to work with a pistol strapped to their hip (Shadid 2003), Iraqi translators working for the CPA operated outside of any institution which offered them protection, either through weapons, or the structuring of their ethical practice through hierarchies of power. In the social and political chaos that followed the initial invasion, they soon became viewed as social

pariahs – an outcast group perceived by many Americans and Iraqis alike as the enemy within. To enter the Green Zone, Iraqi translators had to pass through three checkpoints, present two forms of photo identification and then submit to being frisked and a search of their belongings (Chandrasekaran 2006: 25). To return home, they changed their clothes and took circuitous routes, frequently masking their identity for fear of reprisal from other Iraqis (Packer 2007). The sad irony of the situation is made apparent in the fate of Ahmed, a popular Kurdish Shiite Iraqi translator who for three years had provided crucial insights on Shia issues to the Americans, and in the end was wrongfully accused of having given information to a militia which, as George Packer, a reporter for *The New Yorker* notes, ‘would kill him instantly if they knew where he worked’ (Packer 2007: 12).

Outside the Green Zone

The bunker mentality, administrative incompetence and the unwillingness of many Americans working in the CPA to solicit Iraqis’ knowledge of the cultural and political landscape of pre- and post-invasion Iraq in the earliest stages of the reconstruction effort, were significant factors in a growing mistrust among Iraqi citizens of the US occupying forces.

Outside the Green Zone, though, the problems of ordinary Iraqis were more evident to most soldiers on the ground; solutions and the money to pay for them were slow in coming. Reporting from Baghdad in 2003, Packer recounts an interview with a competent though frustrated US soldier in charge of small reconstruction projects in an impoverished Shiite slum in south Baghdad. During the interview, the soldier’s translator, a former engineer with Iraqi Airways, urges him to produce some evidence of progress in providing electricity, food, water and sewage treatment for the residents: ‘Show us something’, the translator urged Prior, ‘people are hungry, starving. They don’t believe they got rid of Saddam, give me something to eat. That’s why people hate Americans. We don’t hate them because they are Americans. It is because they are the superpower but where is the super power?’ (Packer 2003: 9).

The growing mistrust of Americans among Iraqis made it increasingly difficult and dangerous for the many Iraqi translators hired by the US military. Packer reports on the situation for Ali, an interpreter in Baghdad who had spent his childhood in the US. Ali had returned to Iraq at the age of 11 for a visit with his family during the Iran–Iraq War and the authorities had refused to let them leave again:

The Arabic for ‘collaborator’ is *aameel* – literally, ‘agent’. Early in the occupation, the Baathists in Ali’s neighborhood, who at first had been cowed by the Americans’ arrival, began a shrewd whispering campaign. They told their neighbors that the Iraqi interpreters who went along in the raids were feeding the Americans false information, urging the abuse of Iraqis, stealing houses, and raping women. In the market, the Baathists would point at an Iraqi riding in the back of a Humvee and say, “He’s a traitor, a thug.” Such rumors were repeated often enough that people began to believe them, especially as the promised benefits to the American

occupation failed to materialize. Before long, Ali told me, the Baathists 'made the reputation of the interpreter very, very low – worse than the Americans. (Packer 2007: 5)

The situation worsened after the head of the CPA Jerry Bremer decided to fire and selectively detain mid- and high-ranking Baathist officials employed in public sector positions and to dissolve the Iraqi armed forces. Bremer's decision has been seen as contributing to an already emergent insurgency by further undercutting social stability and encouraging the growth of anti- American sentiment (Ricks 2006: 165), though others have suggested that these problems were a result of the fact that Bremer's de-Baathification campaign did not go far enough (Allawi 2007). Whatever the ultimate factors for the rise in insurgents, the increasing incidents of roadside bombs and suicide missions only served to create further mistrust between Americans and Iraqis, increasing the problems for Iraqi translators working closely with the Americans they considered their allies. The fact that insurgents were able to place so many bombs in the same areas led the US military to believe that the locals were not reporting on them (Ricks 2006: 221). This led to the growing suspicion among Americans working both inside and outside the Green Zone that their Iraqi colleagues had links to insurgents and terrorist organizations (Ricks 2006: 219). As Chandrasekaran reports,

Americans began to question the allegiances of their Iraqi interpreters and secretaries. One internal assessment estimated that as many as 60 percent of the Iraqis working for the CPA were compromised. The problem was that the Americans did not know which ones were. The Americans believed that Iraqis assumed to be loyal to the CPA had their lives or their families threatened by the insurgents, who wanted to know where Americans went when they left the Green Zone. The Iraqis had no confidence that the CPA would protect them if they reported threats. More often than not, CPA security believed, the Iraqis gave the insurgents the information they sought. Force Protection began posting signs around the palace warning people not to leave sensitive materials in places where Iraqis might see it. Rather than becoming more involved in CPA operations, Iraqis were pushed to the margins. (2006: 206)

Trusting the torturers, mistrusting the translators

As the insurgency grew in strength, articles began to appear in conservative sources like the *National Review* warning of the dangers of 'perfidious' Arabic 'translators with an agenda' (Boulet 2003). The mistrust of Muslim translators – both military and non-military personnel – has also been documented in a number of published accounts of the situation in Iraq, Abu Ghraib and Guantánamo (Saar and Novak 2005; Yee 2005; Lagouranis 2007). In Guantánamo, the atmosphere of suspicion of Muslim personnel that permeated the camp was so charged that it led to the eventual arrest on charges of treason of two Muslim translators and an army chaplain, all of whom were eventually released without any serious charges being brought against them (Yee 2005). It was also around this time that the US military began its policy of the detention and interrogation of large numbers of Iraqi males within Iraq, particularly in areas known to be anti-American, in their search for actionable intelligence. This led to the steady

build-up of prisoners in small detention centres where they were initially interrogated, often tortured, and eventually sent to Abu Ghraib, although the majority had no intelligence value whatsoever (Ricks 2006; Lagouranis 2007). These captured prisoners, labelled ‘enemy combatants’ like their counterparts in Guantánamo, had no status or rights under international or domestic law and were thus denied the status of ‘prisoners of war’ as required by the Geneva convention.

This absence of legal protection, coupled with a shortage of skilled interrogators and translators, contributed to the conditions which gave rise to the covert sanctioning of the forms of torture (see Bowden 2003; Budiansky 2005; Lagouranis 2007) exposed in the prisoner abuse scandals in Abu Ghraib and elsewhere. These practices have also been linked directly to the lack of adequate planning by the Pentagon for post-invasion Iraq and its failure to keep ‘military discipline from collapsing in the understaffed Abu Ghraib facility’ (MacDonald 2006: 93).

Tony Lagouranis, a US military interrogator trained in Arabic, describes the mistrust among the translators in Abu Ghraib when he arrived four months before the scandal broke in the media:

Serving more closely with the Americans were the contract interpreters who were provided to fill the gap between our immense need for Arabic speakers and our sparse actual numbers. These folks fell into two classes. There were native speakers who were American citizens and had security clearances. They worked with military intelligence. Then there were local Iraqis who translated for MPs and infantry. Both groups were treated with mistrust. The mistrust, of course, fostered understandable resentment from the American translators. (Lagouranis 2007: 26)

Most of these Iraqi translators had welcomed the overthrow of Saddam. Some had suffered torture and imprisonment under his regime, others were enjoying the chance to put their knowledge of English to use and connect with certain aspects of American culture, some were opportunists who could read the writing on the wall and wanted to set themselves up for a better life post- Saddam. The majority had calculated on money, protection and a new sense of the possible in Iraq in exchange for their services. In the end, many became objects of mistrust – mere pawns of war. As Ali acknowledged, ‘The Iraqis aren’t trusting you, and the Americans don’t trust you from the beginning. You become a person in between’ (Packer 2007: 6).

Taking risks as fixers

The situation for local hire translator/fixers in Iraq was not dissimilar to the contract interpreters; the question of trust is also a factor between fixers and the journalists who enlist their services. According to Vivienne Walt, a freelance US journalist, the dependency on translator/fixers increased in Iraq due to the absence of international aid workers who left when security broke down in the region. Whereas journalists normally depend on international organizations and observers to ‘give you an idea of what’s going on in different towns and neighbourhoods or to give you some comments or interpretations about what you are seeing’ (Beckerman 2004: 3), as the security

situation in Iraq deteriorated in the autumn of 2003, fixers were increasingly relied on to assess security in particular places.

Journalists also feared that their fixers might bring their own agendas to bear on interactions and choice of informants. In Iraq, in the run-up to the invasion, there was a strong tendency for many of the available experienced translators to also function as ‘minders’ for Saddam’s regime (Seierstad 2003; Shahid 2003; Katayama 2005). Under these conditions, translator/fixers could exercise a great deal of influence over the information gathered and type of informants they contacted on behalf of journalists, as well as their ‘interpretations’ of the spoken or written texts they translated.

At the same time, however, arrangements made by journalists to conduct interviews against their translator/fixer’s better judgement of the risks involved in going to a particular locality could also place their fixer in danger. Several journalists report ‘lean[ing] on their fixers not to be excessively timid’ in their security assessments (Palmer and Fontan 2007: 15; see also Seierstad 2003: 115). *Washington Post* foreign correspondent Anthony Shadid (2003: 2) describes his minder’s willingness to ‘look the other way’ as the reporter conducted interviews alone, breaching the Iraqi ministry’s order that minders stay with reporters at all times, and thus risking imprisonment.

As the situation in post-invasion Iraq worsened and all foreign nationals, including journalists, began to feel in danger, the risks to fixers increased as well, though this fact was little recognized by their international media employers. As Ayub Nuri, a Kurdish refugee who returned to Baghdad to participate in the overthrow of Saddam’s regime and eventually became a fixer with BBC TV has reported,

The insurgents hated fixers. They called us ‘collaborators.’ They broke into my apartment three times in Baghdad, but luckily I wasn’t there. Many of my fixer friends received letters from armed groups ordering them to quit their jobs or they would be killed [...]

Though fixers run as many and often more risks than Western reporters, we haven’t had the same protections. There have been no insurance plans to cover us, no guidelines on what we should wear or when it’s ok for us to travel for a story. As Iraqi natives, we are expected to use our judgement about these things. (Nuri 2007: 4)

US soldiers as translators

Unlike the contract interpreters and local-hire fixers, the military translators serving in Iraq and Guantánamo were not only translators, they were trained soldiers who saw themselves as liberators helping Iraqis to build democracy and who, at least initially, viewed the war in Iraq as a response to the 9/11 attacks and part of the global ‘war on terror’. Many of the Arabic-speaking soldiers had trained to be translators out of an interest in the Arabic language and had a greater degree of knowledge of the culture than the other soldiers. Above all, however, they were soldiers: trained to follow orders, to be loyal to their units and to trust in the decisions of their commanding officers.

In their autobiographical accounts, two translator/soldiers in the US military, Eric Saar (Saar and Novak 2005), who was stationed for six months in Guantánamo in 2002/3 and Kayla Williams (2006), who spent a year in Iraq in 2002/3, discuss their experiences post-9/11 through to the invasion of Iraq. Both their accounts reveal a set of tensions – for Saar in his relationship to the detainees and for Williams in her relationship to the Iraqis she was sent to liberate; they move between expressions of chauvinism and broad-mindedness, certainty and self-doubt, and antagonism and intimacy. This tension is in part brought about by the paradoxical nature of the limit situations they face which make them question their construction of the enemy, the friend, the innocent and the guilty and at the same time compels them to remain engaged with the rules of the military to which they owe their allegiance.

For Saar, the tension emerges as a result of the systematic abuses he observes and participates in during the interrogations of detainees in Guantánamo and his realization that most of the detainees are innocent of terrorist activities and of limited or no intelligence value. Recalling a series of conversations with one of the detainees who continually insists on his innocence, Saar writes:

As I listened to Wael, I found I couldn't help but allow myself to wonder. I sometimes wished I hadn't. I would have slept much easier if I had stayed in a personal cocoon. Vanessa had been right about that, at any rate. One side of me was saying this guy was full of shit; the other was saying, what if? (Saar and Novak 2005: 81)

A similar tension is evident in Williams's reflections on the orders given to her 'peacekeeping' unit when the threat level is placed at high: when confronting a 'guy on the side of the road with a cell phone' they are instructed to point their weapons at him and if he won't get off the phone, to opt to shoot him in the event he is revealing their position to the insurgents. Williams who believes she is 'better equipped than most soldiers to see these civilians as people' because she speaks Arabic and has Arab friends, describes the point at which she and her unit choose certainty over self-doubt and decide to 'assume the worst about everyone' (Williams 2006: 238):

In truth, every incident that happens is a completely discrete incident, but it's almost impossible to live this way. Basically we all reach a point where we have to assume that everyone is friendly (and respond accordingly), or assume that everyone is a potential enemy (and treat them as such). It simply becomes too overwhelming to play that line at every single moment. To look at each person and make that choice over and over and over again. To ask yourself: Will I give this person food? Or will I point my gun at this person? So we make one choice: We come to assume the worst about everyone. And we stick with it.

Both Saar and Williams resolve these tensions by deciding to follow orders, despite their misgivings. In an interview in *Mother Jones* (Roychoudhuri 2005), Saar responds to the question of why he did not say things about what he did not like by placing the blame on the leadership:

You can't have low ranking people questioning everything that happens from their leaders. It just would never work. They need to take orders and keep their head down and do their job. But that requires placing an enormous amount of trust in your leadership. That's why I'm saying that some of these things going on in Guantánamo are the fault of leadership. They need to accept responsibility for that because that's the way the military requires it to be.

Though Saar may be correct in his assessment of the military leadership at Guantánamo, with this response he attempts to mitigate his own responsibility through an appeal to a code of practice regarding hierarchies of power. Such codes, however, whether professional translator codes of practice or military ones, do not ultimately resolve the paradox of the limit situation and the questions of justice and individual conscience to which they give rise. They also do little to address the question of trust: in your leadership to act lawfully, in your employers to provide you with adequate protection, or in your interlocutors not to betray you to the enemy.

Translators in war zones: a walk-on part in a war or a lead role in a cage?

The mistrust and uncertainty that emerged among the translators working for the US military, the Iraqi translators and American government officials, Iraqi citizens, and Baath party members and Iraqi fixers and their fellow citizens are perhaps inevitable in the context of an occupation turned civil war in which enemies began to proliferate. It may be also a necessary consequence of the 'fog of war' in which uncertainties descend on any battlefield (Brenkman 2007). It is also the case, however, that the particular circumstances surrounding the invasion and occupation of Iraq, including its association with the 'war on terror', made its political legitimacy questionable from the start.

The political theorist, Carl Schmitt, has claimed that the realm of the political is content-less; it only acquires substantive content through a decision – usually by a sovereign power – to create an antagonistic friend/enemy distinction out of other 'relatively independent criteria', for example, religious, moral, economic or ethical ones: 'Every religious, moral, economic, ethical or other antithesis transforms into a political one if it is sufficiently strong to group humans effectively according to friend and enemy.. .' (Schmitt 1996: 37).

He also suggests that to become political, antagonisms require concepts, images and terms that have a polemical meaning, are focused on a specific conflict and are bound to concrete situations – the result of which is a friend– enemy grouping. But once the situation disappears, according to Schmitt, the concepts, images and terms 'turn into empty and ghostlike abstractions' (1996: 38).

In Iraq, the polemical force of the friend–enemy distinction, like that of liberator–occupier, insurgent–citizen, never adhered to the type of concrete situation Schmitt envisions. Instead these political distinctions functioned from the start as empty, ghostlike abstractions, demonstrating Derrida's claim that exercises of judgement in the form of political decisions rely on a performative structure that is undecidable as a condition of its iterability (Derrida 1992: 24–5). Without the possibility of fixed

distinctions, translators became the embodied spectres in the war – pariahs and semantic guides – many of whom believed their time had come, but ended up dead, exiled or betrayed by friend and enemy alike.

The incalculable nature of the political distinctions circulating in Iraq made it difficult for the translators to decide which ‘other’ among all others they faced in a given encounter, creating the potential for multiple and potentially conflicting loyalties to emerge. The translators were forced to distinguish friend from enemy in the absence of any self-assurance, risking betrayal to themselves or to others. The military translators were able to shield themselves, to some extent, from this ethical demand through a professional institutional code and the force of a gun. The Iraqi translators, in the frayed social order of post-invasion Iraq, were more vulnerable to the risks of the ethical demand in the form of physical violence and exile.

Professional codes and social or legal institutions may provide a context for judgements to be made on the ethics of an activity in which translation has played a part, although translators, including military ones, will always be vulnerable to being made scapegoats due to the contingent nature of their position. But while institutions or codes of conduct may offer some protection to translators from the existential and/or sociological ‘threat’ of the limit situation, ultimately translators, particularly those working in conflict situations, must meet the ethical demand face to face – no walk-on part, but a lead role in the play of meanings and identities which wars, like all forms of conflict, attempt to sublimate.

Σχολιασμός

Ανάλυση του Κειμένου Πηγή

Το συγκεκριμένο άρθρο επιλέχθηκε λόγω του πεδίου που αποπειράται να αναλύσει. Η Inghilleri επιχειρεί μία ανάλυση των διαδικασιών στις οποίες συμπεριλαμβάνεται η μετάφραση κατά τη διάρκεια ενός πολέμου. Αναφέρεται στο ρόλο των μεταφραστών σε εμπόλεμες καταστάσεις, στα καθήκοντα που αναλαμβάνουν, στην αντιμετώπιση που δέχονται, όπως και στις ποικίλες περιπτώσεις ατόμων διαφορετικών ιδεολογιών και διαφορετικής προέλευσης που αναλαμβάνουν καθήκοντα μεταφραστών, καθώς και στην αντιμετώπιση που δέχονται από τον εργασιακό ή κοινωνικό τους περίγυρο και τους κινδύνους που ενέχει ο ρόλος του μεταφραστή σε καταστάσεις πολέμου, αντλώντας παραδείγματα από τον πόλεμο του Ιράκ.

Σε γενικότερα πλαίσια, ο ρόλος του μεταφραστή και το κατά πόσο είναι ή πρέπει να είναι αμερόληπτος κατά τη διαδικασία της μετάφρασης είναι ένα θέμα που απασχολεί τους θεωρητικούς της μετάφρασης σε μεγάλο βαθμό τα τελευταία χρόνια και που μέχρι και σήμερα οι απόψεις διίστανται. Ο Venuti εκφράζει την άποψή του ότι ο μεταφραστής δεν μπορεί να αποστασιοποιείται από τα κοινωνικοπολιτιστικά πλαίσια:

Οι νόρμες είναι πρώτα απ’ όλα γλωσσικές ή λογοτεχνικές, συμπεριλαμβάνουν όμως ένα σύνολο εγχώριων αξιών, πεποιθήσεων και κοινωνικών αναπαραστάσεων, που είναι φορέας μιας ιδεολογικής ισχύος η οποία εξυπηρετεί τα συμφέροντα συγκεκριμένων

ομάδων. Και πάντα εμπεριέχονται σε κοινωνικούς θεσμούς, οι οποίοι παράγουν τις μεταφράσεις και τις χρησιμοποιούν για την επίτευξη πολιτιστικών και πολιτικών επιδιώξεων.

(Venuti 1998:29)

Ο μεταφραστής δε μπορεί να παραμείνει αμέτοχος είτε συνειδητά είτε ασυνείδητα εφόσον οι νόρμες δημιουργούνται και συνεχίζουν να υφίστανται σε κοινωνικά, πολιτιστικά και πολιτικά πλαίσια και η καθεμία από αυτές εμπεριέχεται σε ένα από αυτά.

Αυτή η άποψη αποτελεί μία πρόκληση για ένα μεταφραστή που εργάζεται σε ένα ασφαλές εργασιακό περιβάλλον, πολύ περισσότερο όμως για ένα μεταφραστή που εργάζεται σε μία εμπόλεμη κατάσταση. Σε ένα περιβάλλον δηλαδή, όπου επικρατεί καχυποψία από και προς όλες τις πλευρές και κίνδυνος για τη ζωή του ίδιου του ατόμου αλλά και των γύρω του ανά πάσα χρονική στιγμή.

Με βάση αυτή τη λογική επιλέχθηκε και η μετάφραση του συγκεκριμένου αποσπάσματος, αφού η ανάλυση τέτοιων καταστάσεων και η προώθηση του ακαδημαϊκού διαλόγου για ανάλογα θέματα είναι πάντα θεμιτή.

Όσον αφορά τα πιο τεχνικά θέματα σε σχέση με το κείμενο και σύμφωνα με το μοντέλο της Nord (στο Κελανδρίας 2016:144) για τις κειμενικές λειτουργίες, το οποίο κατηγοριοποιεί τα είδη των κειμένων αναλόγως με τους σκοπούς που επιτελούν, το άρθρο αυτό έχει αναφορική και πληροφοριακή λειτουργία καθώς και κλητική λειτουργία. Επιχειρεί δηλαδή να εξετάσει την κατάσταση στον πόλεμο του Ιράκ και να ενημερώσει το αγγλόφωνο κοινό (αναφορική και πληροφοριακή λειτουργία) καθώς και να θέσει ερωτήματα σχετικά με το ρόλο του μεταφραστή σε εμπόλεμες καταστάσεις (κλητική λειτουργία).

Τέλος, σύμφωνα με ένα εξίσου χρήσιμο μοντέλο κατηγοριοποίησης κειμένων που προτάθηκε από την Reiss (στο Munday 2004:124/125), η οποία χωρίζει τα κείμενα σε πληροφοριακά, εκφραστικά και λειτουργικά, το προς μετάφραση άρθρο είναι πληροφοριακό και λειτουργικό και σύμφωνα με τις προτάσεις της για την μετάφραση κάθε κατηγορίας κειμένου, η μετάφραση θα έπρεπε να χαρακτηρίζεται από απλό και πεζό λόγο και στις περιπτώσεις όπου αναφερόμαστε σε κλητικό λόγο να επιλέγεται κάποιο ισοδύναμο αποτέλεσμα.

Μεταφραστική εντολή

Οι μεταφραστικές οδηγίες αφορούν το σύνολο των κατευθυντήριων γραμμών που δίδονται στο μεταφραστή από το πρόσωπο που ζήτησε την μετάφραση του κειμένου αφετηρίας και περιλαμβάνουν κατευθυντήριες γραμμές περί (1) των κειμενικών λειτουργιών του κειμένου υποδοχής, (2) των χρηστών ή/και των δεκτών του κειμένου υποδοχής, (3) του προσδοκώμενου χρόνου και τρόπου κυκλοφορίας του κειμένου υποδοχής, (4) του μέσου με το οποίο θα μεταδοθεί το μήνυμα του κειμένου υποδοχής, (5) του κινήτρου για τη δημιουργία του κειμένου υποδοχής.

(Nord 2001:60)

Ακολουθώντας τις κατευθυντήριες γραμμές που θέτει η Nord και σύμφωνα με τα παραπάνω για την ανάλυση του κειμένου αφετηρίας, μπορούμε να ορίσουμε τις μεταφραστικές οδηγίες για το κείμενο αφίξεως. Το μετάφρασμα λοιπόν, έχει ως στόχο να πληροφορήσει το κοινό που ασχολείται με τη μετάφραση, είτε επαγγελματικά είτε από απλό ενδιαφέρον, για την κατάσταση που εργάζονταν οι μεταφραστές στον πόλεμο του Ιράκ και με βάση αυτό να αναλύσει γενικότερα τα ηθικά διλλήματα στα οποία οφείλουν να ανταποκριθούν οι μεταφραστές σε μία εμπόλεμη κατάσταση. Σε αυτό το σημείο υποθέτουμε για τους σκοπούς της εργασίας, ότι το μετάφρασμα θα δημοσιευθεί σε κάποιο περιοδικό μετάφρασης ή όπως και το πρωτότυπο σε κάποιο συλλογικό τόμο με ανάλογο θέμα.

Σύμφωνα με τις μεταφραστικές οδηγίες που ορίσαμε είναι φανερό πως το μετάφρασμα έχει ως στόχο να μεταδώσει το ίδιο νόημα στο ελληνόφωνο κοινό και πως οι παραλήπτες του μεταφράσματος αποζητούν τα ίδια πράγματα όταν έρχονται αντιμέτωποι με το κείμενο όπως και οι παραλήπτες του κειμένου αφετηρίας. Αναφερόμαστε λοιπόν σε αυτό που η Nord ορίζει ως *ιδιολειτουργική μετάφραση*, μία μετάφραση κατά την οποία «η λειτουργία του κειμένου αφίξεως είναι η ίδια με αυτήν του κειμένου πηγής» (Nord 2018:48).

Μεταφραστικά Προβλήματα

Έχοντας αναλύσει τόσο το κείμενο αφετηρίας, όσο και τις μεταφραστικές οδηγίες, προχωρώντας στην παραγωγή του μεταφράσματος εντοπίστηκαν ορισμένα μεταφραστικά προβλήματα, τα οποία θα αναλύσουμε σε αυτή την ενότητα και θα παρουσιάσουμε τις λύσεις που επιλέχθηκαν.

Ζητήματα Ορολογίας

Under fire

Ξεκινώντας από τον τίτλο του προς μετάφραση άρθρου, “Translators in War Zones: Ethics under Fire in Iraq”, παρατηρούμε ότι η κατά λέξη μετάφραση της φράσης “under fire” δηλαδή «υπό τα πυρά» δεν αποδίδει το ανάλογο νόημα στον ελληνικό τίτλο. Στην συγκεκριμένη περίπτωση δεχόμαστε ότι η φράση αυτή αποτελεί μία μεταφραστική μονάδα όπως την όρισαν οι Vinay και Darbelnet, δηλαδή «το μικρότερο τμήμα του εκφωνήματος, στο εσωτερικό του οποίου η συνοχή μεταξύ των στοιχείων είναι τέτοια που δεν επιτρέπεται να μεταφραστούν ξεχωριστά», αφού αν επιχειρήσουμε να μεταφράσουμε τις λέξεις “under” και “fire” ξεχωριστά το νόημα της πρότασης αλλάζει δραστικά. Στο λεξικό Merriam-Webster η φράση “under fire” ορίζεται ως «εκείνος που βρίσκεται εκτεθειμένος σε πυρά από εχθρικά όπλα» καθώς και «σε κατάσταση επίθεσης» κυριολεκτικά αλλά και μεταφορικά. Εφόσον αναφερόμαστε σε τίτλο καταλαβαίνουμε πως η περιγραφική απόδοση της συγκεκριμένης φράσης είναι αδύνατη, αφού ο τίτλος θα χάσει τη συντομία και την ευστοχία του και έτσι θα πάψει να επιτελεί το σκοπό του. Επιλέγουμε λοιπόν στην περίπτωση αυτή να την παραλείψουμε και να αντικαταστήσουμε την φράση “under fire” με την λέξη

«πόλεμο», εφόσον δεν υπάρχει ισοδύναμη φράση στην ελληνική γλώσσα, καταλήγοντας έτσι στον τίτλο «Οι Μεταφραστές σε εμπόλεμες ζώνες: Ζητήματα δεοντολογίας στον πόλεμο του Ιράκ».

Ethics

Ένα άλλο ζήτημα που εντοπίζουμε στον τίτλο αλλά και σε ολόκληρη την έκταση του κειμένου είναι η λέξη “ethics” και τα παράγωγά της. Σε ένα δίγλωσσο λεξικό συναντάμε διάφορες αποδόσεις της λέξης “ethics”, μερικές από τις οποίες είναι «ήθος», «ηθική», «κανόνες κοινωνικής συμπεριφοράς», «δεοντολογία», «ήθη». Στην συγκεκριμένη περίπτωση αναφερόμαστε σε μία ψευδόφιλη μονάδα (feux amis), ένας όρος που «εισήχθη από τους Koessler και Derocquigny (1928), για να ορίσει τις λέξεις που ανήκουν σε δύο ή περισσότερες γλώσσες και ηχούν όμοια αλλά έχουν διαφορετική σημασία» (Πυρομάλη 2014:1450). Ενώ λοιπόν η πρώτη σκέψη μας για την απόδοση της λέξης “ethics” είναι ο όρος «ηθική», αφού αυτές οι δύο λέξεις είναι ομόηχες, σκεπτόμενοι το γλωσσικό περιβάλλον και κάνοντας έρευνα για την απόδοση του όρου σε παράλληλα κείμενα που πραγματεύονται το ίδιο θέμα, βλέπουμε ότι ο όρος έχει καθιερωθεί ως «δεοντολογία». Έτσι επιλέγουμε να αποδώσουμε τον όρο καθ’ αυτόν τον τρόπο.

Prodigal figure

Στην εισαγωγή του άρθρου της η Ingilleri αναφέρει πως οι μεταφραστές αντιμετωπίζονταν ως “prodigal figures” από τον περίγυρό τους. Στο λεξικό Merriam-Webster ο όρος “prodigal” ορίζεται ως (1) αυτός που χαρακτηρίζεται από άφθονα ή άσκοπα έξοδα, (2) απερίσκεπτη σπατάλη, (3) αυτός που υποκύπτει συχνά. Βλέπουμε λοιπόν πως αυτές οι αποδόσεις δεν ταιριάζουν στο νόημα του κειμένου. Κάνοντας περαιτέρω έρευνα συναντάμε τον όρο “prodigal son” ο οποίος προέρχεται από την παραβολή του άσωτου υιού από το Κατά Λουκάν Ευαγγέλιο. Επίσης το Cambridge Dictionary ορίζει αυτήν τη φράση ως «ένας άντρας ή ένα αγόρι που άφησε το σπίτι του ώστε να κάνει κάτι που η οικογένειά του δεν εγκρίνει και έχει πλέον επιστρέψει στο σπίτι του νιώθοντας μετάνοια γι’ αυτό που έχει κάνει». Αυτή η περίπτωση ταιριάζει περισσότερο στο νόημα του κειμένου το οποίο συνεχίζει να περιγράφει τους μεταφραστές ως «γηγενείς που έχουν επιστρέψει στον τόπο τους», συνεπώς θεωρούμε ότι ο όρος προέρχεται από τη συγκεκριμένη παραβολή. Ωστόσο αν μεταφράσουμε τον όρο ως «άσωτη φιγούρα», καταλαβαίνουμε ότι ο αναγνώστης δε θα μπορέσει να αποκομίσει το ίδιο νόημα όπως και στο πρωτότυπο, αφού δεν υπάρχει ανάλογη έκφραση στην ελληνική γλώσσα. Επιλέγουμε λοιπόν να κάνουμε μία πολιτισμική προσαρμογή και να αποδώσουμε τον όρο ως «άσωτος υιός», ώστε ο αναγνώστης να σκεφτεί την παραβολή, η οποία – μεταφορικά πάντα- μας δίνει το νόημα που θέλουμε.

Contract interpreter

Ενώ αρχικά η απόδοση του όρου “contract” μπορεί να φαίνεται απλή, όταν τον συναντάμε στη φράση “contract interpreter” αποκτά μία πολύ συγκεκριμένη σημασία.

Στο Σύγχρονο Αναλυτικό Αγγλοελληνικό Λεξικό Διεθνών Εμπορικών & Οικονομικών Όρων, οι αποδόσεις του όρου είναι «συμβόλαιο», «σύμβαση», «συμφωνία», «εργολαβία», «εργοληψία» και «συμφωνητικό». Αναφερόμαστε δηλαδή σε μία περίπτωση πολυσημίας, την οποία ο Κελάνδριας ορίζει ως την περίπτωση που «το ίδιο λεξικό στοιχείο έχει δύο ή περισσότερες διαφορετικές σημασίες» (Κελάνδριας 2007:154). Ψάχνοντας τον όρο “contract employee” βρίσκουμε στο διαδικτυακό λεξικό Businessdictionary τον εξής ορισμό: «ένας εργαζόμενος που δουλεύει για έναν εργοδότη με υπογεγραμμένη συμφωνία. Προσλαμβάνεται για μία συγκεκριμένη εργασία με ένα συγκεκριμένο ποσό πληρωμής. Δεν γίνεται κανονική προσθήκη στο προσωπικό και δεν θεωρείται μόνιμος υπάλληλος», δηλαδή αναφερόμαστε σε σύμβαση. Έτσι κάνοντας έρευνα για τους μεταφραστές/διερμηνείς που εργάζονται με σύμβαση, βρίσκουμε ότι ο όρος «επί συμβάσει διερμηνείς» έχει καθιερωθεί στην ελληνική βιβλιογραφία, οπότε στο κείμενο θα χρησιμοποιηθεί αυτός όρος.

Local hire

Σε αυτή την περίπτωση αντιμετωπίζουμε ένα ίδιου τύπου πρόβλημα με το παραπάνω. Δύο όροι απολύτως κατανοητοί, τους οποίους ωστόσο συναντώντας τους στη φράση “local hire translators”, δυσκολευόμαστε να κατανοήσουμε πλήρως. Σύμφωνα με το Oxford Advanced Learner’s Dictionary, “local” «είναι εκείνος που ανήκει ή σχετίζεται με μία περιοχή» ενώ “hire” σημαίνει: (1) αυτός που αποκτά τη χρήση αντικειμένου με αντάλλαγμα πληρωμή, (2) αυτός που προσφέρει σε κάποιον δουλειά, (3) αυτός που απασχολεί κάποιον για μικρή χρονική περίοδο και για συγκεκριμένη εργασία. Γνωρίζοντας πλέον περισσότερα για τους όρους αυτούς ξεχωριστά, αλλά χωρίς να έχουμε ακόμη μία δόκιμη απόδοση του όρου, ανατρέχουμε στο διαδικτυακό λεξικό Financial-dictionary το οποίο ορίζει τη φράση “local hire” ως «ένας καινούργιος υπάλληλος που ζει στην ίδια περιοχή με την εργασία του. Η εταιρία δεν έχει τόσα έξοδα εκκίνησης, γιατί μία νέα πρόσληψη δεν καλύπτει τα έξοδα μετάθεσης του υπαλλήλου.» Κάνοντας περισσότερη έρευνα συναντάμε τη φράση «επί τόπου προσληφθείς υπάλληλος», η οποία βλέπουμε πως έχει επικρατήσει σε ακαδημαϊκά κείμενα. Έτσι αποδίδουμε τη φράση “local hire translators” ως «επί τόπου προσληφθέντες μεταφραστές».

Fixer

Ένας κόμη όρος που μας απασχόλησε κατά τη διάρκεια της μετάφρασης είναι ο όρος “fixer”. Στο λεξικό Merriam-Webster βρίσκουμε τις εξής ερμηνείες: (1) άτομο που παρεμβαίνει για να βοηθήσει κάποιον τρίτο να παρακάμψει το νόμο ή να αποκτήσει πολιτική εύνοια και (2) άτομο που ρυθμίζει θέματα ή διαφωνίες μέσω διαπραγμάτευσης. Στο συγκεκριμένο κείμενο ωστόσο αναφερόμαστε σε μία διαφορετική ιδιότητα του “fixer”, δηλαδή ένα άτομο το οποίο διαμορφώνει το πρόγραμμα των διεθνών δημοσιογράφων ώστε να κανονίσουν συνεντεύξεις με τα άτομα που τους ενδιαφέρει και να βρεθούν στα σημεία που τους ενδιαφέρουν ώστε να καλύψουν τα γεγονότα. Υπό αυτή την έννοια ο όρος “fixer” είναι νεολογισμός δηλαδή σύμφωνα με τον Κελάνδρια: ένας «νέος όρος που δημιουργείται για την περιγραφή

μιας νέας πραγματικότητας [...] δημιουργείται επί τούτου, όταν δεν είναι δυνατός ο δανεισμός λέξης από την κοινή γλώσσα ή άλλες ειδικές γλώσσες ή, ακόμη, και από άλλη ξένη γλώσσα» (Κελάνδριας 2007:85). Για την μετάφραση αυτού του όρου ανατρέξαμε σε ακαδημαϊκά κείμενα, στα οποία ο όρος μεταφράζεται ως «ρυθμιστής», και κρατήσαμε αυτή την απόδοση.

Συντομογραφίες

Ένα επίσης ζήτημα κατά τη διαδικασία της μετάφρασης του κειμένου ήταν η μεταφραστική προσέγγιση των συντομογραφιών. Όπως ορίζει τις συντομογραφίες ο Κελάνδριας: «Οι συντομογραφίες είναι μορφές που απαρτίζονται από τα αρχικά γράμματα των λέξεων, περιλαμβάνουν τα αρχικά γράμματα κάθε συντάγματος και κάθε αρχικό γράμμα προφέρεται ξεχωριστά» (Κελάνδριας 2007:98). Στο κείμενο βρέθηκαν οι εξής τρεις συντομογραφίες: CPA, D.C. και BBC. Σε κάθε μία από αυτές τις περιπτώσεις χρησιμοποιήθηκε διαφορετική προσέγγιση, οπότε θα τις εξετάσουμε ξεχωριστά.

Coalition Provisional Authority (CPA)

Ανατρέχοντας σε παράλληλα κείμενα για το συγκεκριμένο όρο, βλέπουμε πως η μετάφρασή του έχει καθιερωθεί στην ελληνική βιβλιογραφία ως «Προσωρινή Αρχή Συνασπισμού» και αποφασίζουμε να διατηρήσουμε την εξής μετάφραση. Ωστόσο, υπάρχει επανάληψη της συντομογραφίας σε όλη την έκταση του κειμένου, γεγονός που μας δίνει τις εξής επιλογές: τη δημιουργία ελληνικής συντομογραφίας, την παράληψή της, ή τη μετάφραση του όρου με διατήρηση της αγγλικής συντομογραφίας.

Ως «Προσωρινή Αρχή Συνασπισμού», η συντομογραφία που μπορούμε να δημιουργήσουμε είναι ΠΑΣ, η οποία πιθανότατα θα δημιουργήσει ασάφεια στον αναγνώστη, εφόσον η ίδια συντομογραφία χρησιμοποιείται ευρέως στην Ελλάδα. Εάν επιλέξουμε να παραλείψουμε τη συντομογραφία, τότε η ανάγνωση του κειμένου θα είναι κουραστική για τον αναγνώστη, αφού θα πρέπει να γίνεται επανάληψη ολόκληρου του ονόματος συνεχώς. Καταλήγουμε έτσι στην τρίτη επιλογή, να μεταφράσουμε δηλαδή τον όρο “Coalition Provisional Authority” σε «Προσωρινή Αρχή Συνασπισμού», διατηρώντας την αγγλική συντομογραφία CPA σε παρένθεση και χρησιμοποιώντας την όπου χρειάζεται.

D.C.

Υπάρχουν αρκετοί όροι που αντιστοιχούν σε αυτή τη συντομογραφία. Ωστόσο λαμβάνοντας υπόψη το θέμα που πραγματεύεται το κείμενο, καθώς και το περιεχόμενο, οδηγούμαστε στο συμπέρασμα ότι η συντομογραφία D.C. αναφέρεται στον όρο “Washington, District of Columbia” ή αλλιώς “Washington, D.C.”. Σε ελληνικά κείμενα, οι αποδόσεις του όρου ποικίλουν, όμως η πιο συχνή αντιμετώπισή του είναι η χρήση της λέξης «Ουάσιγκτον». Εδώ βεβαίως τίθεται το ζήτημα εάν η απόδοση αυτή θα μπερδέψει τον αναγνώστη, αφού υπάρχουν δύο περιοχές με το όνομα αυτό όμως,

όπως αναφέραμε και παραπάνω, το περικείμενο δεν αφήνει χώρο για τέτοιου είδους αμφιβολίες. Συνεπώς, επιλέγουμε να παραλείψουμε εντελώς τη συντομογραφία και να παραθέσουμε τον όρο «Ουάσιγκτον» αντ' αυτής.

BBC

Τέλος, στο κείμενο συναντήσαμε τη συντομογραφία BBC, δηλαδή “British Broadcasting Corporation”. Το BBC αποτελεί έναν από του μεγαλύτερους δημόσιους ραδιοτηλεοπτικούς φορείς και είναι το μεγαλύτερο δίκτυο οπτικοακουστικών και διαδικτυακών μεταδόσεων στον κόσμο, συνεπώς δε χρειάζεται καμία επεξήγηση της συγκεκριμένης συντομογραφίας και μπορούμε να την μεταφέρουμε στο μετάφρασμα ως έχει, διατηρώντας δηλαδή τους λατινικούς χαρακτήρες.

Κύρια Ονόματα

Στο άρθρο συναντάμε πολλά κύρια ονόματα, η αντιμετώπιση των οποίων κατά τη μεταφραστική διαδικασία ποικίλει. Επιλέχθηκαν διαφορετικές μεταφραστικές προσεγγίσεις για ομάδες συγκεκριμένων όρων, οι οποίες εξετάζονται παρακάτω.

Ονόματα εφημερίδων/περιοδικών/αεροπορικών εταιρειών

Η Ingillieri κάνοντας έρευνα πάνω στις εμπειρίες δύο στρατιωτικών με καθήκοντα μεταφραστή, παραθέτει μέρη των συνεντεύξεων τους σε έντυπα όπως “Washington Post” και “Mother Jones”, ενώ χρησιμοποιεί ως πηγή δημοσιογράφους που έκαναν ρεπορτάζ για το “The New Yorker”. Επίσης αναφέρεται στο κείμενο και η αεροπορική εταιρία “Iraqi Airways”. Τα παραπάνω έντυπα είναι ευρέως γνωστά (εκτός από το “Mother Jones” για το οποίο υπάρχει επεξήγηση στο πρωτότυπο κείμενο, την οποία παραθέτουμε και στο μετάφρασμα), συνεπώς τα ονόματά τους διατηρήθηκαν στο μετάφρασμα με λατινικούς χαρακτήρες, χωρίς κάποια επεξήγηση. Ακολουθώντας την ίδια λογική διατηρήθηκε και το όνομα της αεροπορικής εταιρίας “Iraqi Airways”.

Ονόματα ερευνητών

Τα ονόματα των ειδικών και των ερευνητών στους οποίους ανατρέχει η συγγραφέας για να στηρίξει τις θεωρίες της, διατηρήθηκαν επίσης με λατινικούς χαρακτήρες. Η επιλογή αυτή έγινε για τη διευκόλυνση του κοινού, το οποίο όπως αναφέρθηκε και στην ενότητα για τη μεταφραστική εντολή είναι ακαδημαϊκό και ίσως να θέλει να ερευνήσει περαιτέρω ορισμένες από τις θεωρίες που παρατίθενται. Επιπλέον πολλοί από τους ερευνητές δεν έχουν μεταφρασμένο έργο στην ελληνική, συνεπώς κρατώντας όλα τα ονόματα ίδια διατηρούμε την αρμονία του κειμένου.

Μεταγραφή ονομάτων

Στο κείμενο συναντάμε κύρια ονόματα τα οποία έχουν μεταγραφεί στο ελληνικό αλφάβητο και έχει καθιερωθεί η χρήση τους κατ' αυτόν τον τρόπο. Έτσι το όνομα "Saddam" το μεταγράφουμε ως «Σαντάμ» και τις περιοχές "Abu Ghraib" και "Guantanamo" τις αναφέρουμε ως «Αμπού Γκράιμπ» και «Γκουαντάναμο» αντίστοιχα. Εδώ πρέπει να δώσουμε ιδιαίτερη σημασία στο όνομα "Guantanamo Bay", το οποίο έχει καθιερωθεί ως «κόλπος του Γκουαντάναμο», δηλαδή δεν έχει γίνει πλήρης μεταγραφή, αλλά επιλέγουμε να τον μεταφράσουμε έτσι αφού έχει καθιερωθεί στην ελληνική βιβλιογραφία.

Emerald City/ Green Zone

Αυτά τα κύρια ονόματα έχουν αποδοθεί όπως έχουν καθιερωθεί στην ελληνική ως μεταφραστικά δάνεια, δηλαδή «κατά λέξη μετάφραση του όρου από τη γλώσσα αφετηρίας» (Κελάνδριας 2007:103). Έτσι το όνομα "Emerald City" μεταφράζεται «Σμαραγδένια Πόλη» και ο όρος "Green Zone" ως «Πράσινη Ζώνη».

Force Protection

Στην περίπτωση αυτή ακολουθήθηκε μία διαφορετική προσέγγιση και γι' αυτό το λόγο δεν την εντάσσουμε σε κάποια κατηγορία. Ως "Force Protection" σύμφωνα με την ιστοσελίδα MilitaryFactory περιγράφεται ως «Σώμα του Αμερικανικού στρατού υπεύθυνο για προληπτικά μέτρα για την αποφυγή εχθρικών πράξεων εναντίων του προσωπικού (και των οικογενειών τους) του Υπουργείου Άμυνας, των πόρων, των εγκαταστάσεων και απόρρητων πληροφοριών. Στα καθήκοντα του σώματος δεν περιλαμβάνονται πράξεις ενάντια στον εχθρό, ή προστασία από ατυχήματα, καιρό, ή ασθένεια». Επιπλέον, ψάχνοντας την απόδοση του όρου σε παράλληλα κείμενα, βλέπουμε ότι έχει γίνει διατήρησή του ως έχει. Έτσι επιλέχθηκε η διατήρηση του όρου στο κείμενο, προσθέτοντας ωστόσο μία σημείωση μεταφραστική για την επεξήγησή του, στην οποία παραθέσαμε το απόσπασμα από την ιστοσελίδα Militaryfactory.

Επίλογος

Όπως ειπώθηκε και παραπάνω, το κείμενο που μεταφράστηκε σε αυτή την εργασία, αναφέρεται στο ρόλο και στα καθήκοντα του μεταφραστή σε μία εμπόλεμη κατάσταση. Μπορεί το συγκεκριμένο άρθρο να αντλεί υλικό από τον πόλεμο του Ιράκ, αλλά οι καταστάσεις πίεσης στις οποίες λειτουργεί ένας μεταφραστής/διερμηνέας γενικότερα δεν παύουν να αποτελούν ένα καίριο ζήτημα στις μέρες μας. Όπως αναφέρει και ο Cronin στο *Μετάφραση & Παγκοσμιοποίηση*: «Οι μεταφραστές είναι πρωτίστως μεσολαβητές. Είναι το μέσο με το οποίο κείμενα μιας κουλτούρας και γλώσσας μεταδίδονται σε μια άλλη. Η μετάφραση είναι το υποσύνολο μεγαλύτερων μεταδοτικών και μεσολαβητικών συνόλων» (Cronin 2007:197). Δε μπορούμε λοιπόν να διαχωρίσουμε το έργο του μεταφραστή κατά τη διαδικασία μεσολάβησης ενός μνήματος, από τις συνθήκες που περιβάλλουν την διαδικασία αυτή.

Η διαδικασία της μετάφρασης του *Translators in War Zones: Ethics under Fire in Iraq*, αποτέλεσε μία πρόκληση, κατά την οποία προέκυψαν αρκετά μεταφραστικά ζητήματα και αρκετά ερωτήματα γενικότερα με το πεδίο που ασχολείται το κείμενο. Ωστόσο παρέμεινε μία παραγωγική διαδικασία. Παραγωγική από τεχνικής απόψεως, εφόσον η περεταίρω έρευνα πάνω στην επίλυση των μεταφραστικών προβλημάτων μόνο παραγωγική και ευνοϊκή μπορεί να είναι για ένα μεταφραστή. Παραγωγική όμως και στο θεωρητικό της μέρος, αφού τόσο τα γεγονότα, όσο και οι απόψεις που παρατίθενται στο άρθρο της Ingilleri είναι τροφή για σκέψη προς κάθε επίδοξο μεταφραστή ή διερμηνέα.

Βιβλιογραφία

Ξενόγλωσση

Angelelli, Claudia V., *The Sociological Turn in Translation and Interpreting Studies*, John Benjamins Publishing Company, Amsterdam/Philadelphia, 2014.

Cronin, M., *Μετάφραση & Παγκοσμιοποίηση*, (Πρόλογος/Σχόλια/Μετάφραση Π.Ι. Κελάνδριας), Δίαυλος, Αθήνα, 2007.

Munday, J., *Μεταφραστικές σπουδές. Θεωρίες και πρακτικές*, (μτφ. Α. Φιλιππάτος), Μεταίχμιο, Αθήνα, 2004.

Nord, C., *Translating as a Purposeful Activity. Functionalist Approaches Explained*. 2nd edition, Routledge, London/New York, 2018.

Venuti, L., *The Scandals of Translation: Towards an Ethics of Difference*, Routledge, London/New York, 1998.

Ελληνική

Κελάνδριας, Π. Ι., *Λειτουργική Διδακτική της Μετάφρασης*, Δίαυλος, Αθήνα, 2016.

Κελάνδριας, Π.Ι., *Η Μετάφραση των Οικονομικών Κειμένων. Μια λειτουργική προσέγγιση*, Δίαυλος, Αθήνα, 2007.

Πυρομάλη, Β., *ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ ΤΗ ΧΡΗΣΗ ΓΑΛΛΙΚΩΝ ΔΑΝΕΙΩΝ ΛΕΞΕΩΝ ΣΤΗ ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ: ΜΙΑ ΕΡΕΥΝΑ ΣΤΙΣ ΨΕΥΔΟΦΙΛΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ*. G. Kotzoglou, K. Nikolou, E. Karantzola, K. Frantzi, I. Galantomos, M. Georgalidou, V. Kourti-Kazoullis, Ch. Papadopoulou, E. Vlachou (Επιμ.). *11th International Conference on Greek Linguistics. Slected Papers/Πρακτικά*. Εργαστήριο Γλωσσολογίας ΝΑ Μεσογείου Τμήμα Μεσογειακών Σπουδών, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Ρόδος, 2014. Διαθέσιμο στο < http://ikee.lib.auth.gr/record/269832/files/ICGL_11_selected_papers.pdf> (23.09.2018).

Τσίγκου, Μ., *ΣΥΝΤΟΜΗ ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΓΛΩΣΣΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗΣ ΜΕ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΟ ΖΕΥΓΟΣ ΓΑΛΛΙΚΗΣ-ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ*, Διαθέσιμο στο < http://dflti.ionio.gr/sites/default/files/Tsigou03_0.pdf> (23.09.2018).

Λεξικά

Έντυπα

ΔΕΣΠΟΤΗΣ, Γ., *ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΑΓΓΛΟΕΛΛΗΝΙΚΟ ΛΕΞΙΚΟ ΔΙΕΘΝΩΝ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΟΡΩΝ*, ΡΙΜ, Αθήνα, 2003-2004.

Hornby, A.S., Crowther, Kavanagh, Asby, (eds.), *Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English*, OXFORD UNIVERSITY PRESS, Oxford, 5th edition, 1995.

Διαδικτυακά

<https://www.merriam-webster.com/>

<https://dictionary.cambridge.org/>

<http://www.businessdictionary.com/>

<https://www.militaryfactory.com/>

<https://financial-dictionary.thefreedictionary.com/>

(Τ.Π. 23.09.2018.)